

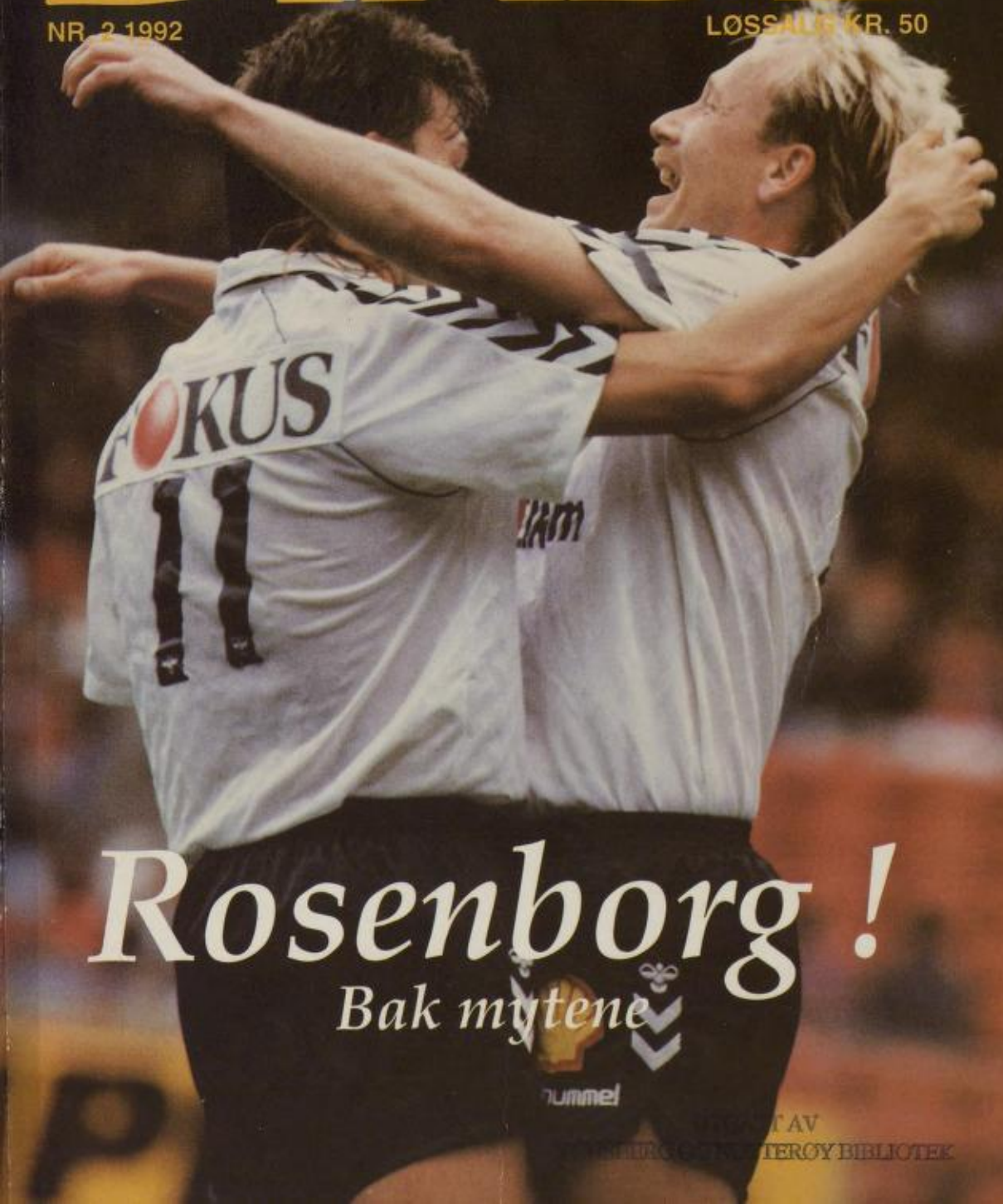
TØNSBERG BIBLIOTEK

TELF. 19 000

DYADE

NR. 2 1992

LØSSALG KR. 50

Rosenborg!

Bak mytene

mummel

AV
TØNSBERG BIBLIOTEK

DYADE

2/1992 24. årgang

Tidsskrift for kultur,
filosofi, psykologi,
samfunn

*DYADE drives på
idealistisk basis.
Ingen mottar økonomisk
godtgjørelse for bidrag.
Evt overskudd går til
organisasjonen Acem.*

Postadresse:
Postboks 2559 Solli,
0202 Oslo

Besøksadresse:
Huitfeldtsgt 49, 0203 Oslo
Telefon: 02 83 04 83
Telefax: 02 83 18 31

Postgiro: 0805 2 09 42 33

Trykk/opplag:
Allkopi/5000

Abonnement:
1992: 150.- kr

Redaktør:
Carl Henrik Grøndahl

Redaksjon:
Turid Berg-Nielsen
Halvor Eifring
Eirik Jensen
Ole Nygaard
Per Slaastuen

Red. sekr:
Finn Tore Knudsen

Redaksjonsråd:
Rolf Brandrud
Ole Gjems-Onstad
Torbjørn Hobbøl
Are Holen
Anders Lindseth

Rosenborg!

<i>I skyene over Trondheim</i>	s 3
<i>Med Askeladden til Europa</i>	s 12
<i>Publikum på Lerkendal - det gåtefulle folket</i>	s 19
<i>Bekjennelser fra en supporter</i>	s 35
<i>Du kan si hva du vil om Nils Arne Eggen</i>	s 39
<i>Den lange historien om premieskapet</i>	s 53
<i>Den korte historien om den andre revolusjonen</i>	s 64
<i>Troillungan har fått huslege</i>	s 71
<i>Topp-utøveren - et helhetsmenneske</i>	s 75

De usignerte artiklene i dette DYADE er skrevet av Carl Henrik Grøndahl, fra Trondheim, 15 år gammel da RBK slo igjennom i 1960. Tidligere journalist og teaterkritiker. Nå programsjef i NRK P1. Med i den faglige ledelse i Acem.

Utsagnene fra fotball-folk om RBK er hentet inn av Andreas Tryggeset. Erik Ekker Solberg har knyttet de medisinske forbindelser.

Dyade-redaksjonen takker Håkon Fagerhaug for god hjelp som konsulent i arbeidet. Takk også til dem som stilte opp som kilder: Banksjef Klaus Berg, konsulent Sverre Brandhaug, adm. dir. Arne Dokken, sportslig leder Nils Arne Eggen, RBKs formann Eldar Hansen, pensjonist Rolf Maaø, styremedlem Kåre Rønnes, bank-sjef Terje Svendsen og redaksjonsekretær Otto Ulseth.

Redaksjonen har også hatt god nytte av RBKs programhefter og særlig forfatteren Ingar Skredes refleksjoner i dem. RBKs to jubileumsbøker og Hans Petter Larsens bok *Troillungan* har også vært gode kilder.

Takk til Scanfoto og Aftenpostens fotografer for villig utlån av bilder.

Forsidefoto: Morten Uglum.

Bak mytene

Rosenborg er mer enn en fotballklubb. Det er blitt en bevegelse.

Hvorfor? På grunn av en - trolig ubevisst, men likefullt usvikelig sikker evne til å skape myter om seg selv. Skape folklore. Han som står med pokalen hevet ved siden av, er laget av det stoff myteskaperne trenger.

Og hvem er myteskaperne? I vår tid er det massemediene. I mer enn 30 år har RBK gitt dem det de er på jakt etter. I 1960 - ved klubbens nasjonale gjennombrudd - fikk mediene ungdom og eventyr og bygget opp myten om Askeladden i norsk fotball. I 1992 bretter klubben tidsriktig ut sitt indre liv gjennom en jubileumsbok av forfatteren Ingar Skrede. Pressen bukker og fråtser i dramatikken, konflikten, personene. Slik skapes folklore. Slikt blir det myter av.

Men det interessante i RBK finnes på baksiden av mytene. Forbausende mange ser ut til å tro at Rosenborg alltid har vært en veldrevet klubb. I virkeligheten kan man se RBKs eksistens fra 1960 til i dag som nok et tegn på at for noen er lykken bedre enn forstanden.

Selv for den som ikke er spesielt fotball-interessert, er det spennende å undersøke RBK. Bare det faktum at neppe noen andre fenomener i vår samtid klarer å samle 11 000 mennesker til sine seremonier 14-15 ganger i året, burde være god nok grunn. Ikke engang noe annet fotball-lag i Norden kan vise til noe slikt.

Dette DYADE er et forsøk på en journalistisk analyse av perioden mellom to revolusjoner i klubbens historie. De tre grunnleggende spørsmål vi har forsøkt å finne svar på, er disse:

-Hvorfor er RBK en suksess?

-Hvorfor tok det en mannsalder å organisere suksessen forsvarlig?

-Hvem er det gåtefulle folket på Lerkendal?

Vi håper resultatet er blitt lesverdig både for dem som er med i bevegelsen Rosenborg - og for dem som er nysgjerrige på en bevegelse som vekker et engasjement andre bare kan drømme om.

Seier'n er vår: 3-2

Revolusjonen er gjennomført. Eldar Hansen har scoret det avgjørende målet på Ullevål Stadion 31. oktober 1960.

I skyene over Trondheim

*Den første
revolusjonen i
Rosenborgs historie
inntreffer midt
under det kaldeste av
den kalde krigen. En
ungdomsgjeng
sprenger grenser - og
bli hevet til skyene.
Det holder på å gå
galt. De blir berget
av distriktspolitikk
og eget talent og
skaper bevegelsen
Rosenborg.*

Revolusjonsheltene på Ullevål 1960. Foran fra venstre: Wang, Eggen, Fornes, Hvidsand, Nygaard. Bak fra venstre: Hansen, Tingstad, Guldbrandsen, Fornes, Rønnes, Jakobsen.

Nikita Krustsjov hadde nettopp smelt sin sko i talerstolen i Hovedforsamlingen i FN. Han krever at FNs generalsekretær Dag Hammarskjöld må gå av og truer med å gripe til makt dersom Sovjet stadig møter motstand i verdensorganisasjonen. Den kalde krigen var på sitt kaldeste etter nedskytingen av det amerikanske spionflyet U2 over Sovjet. Frankrikes president Charles de Gaulle har store problemer etter opprøret i den franske kolonien Algerie. Høires parlamentariske leder John Lyng sier i frontaledebatten at det er naturlig å arbeide for et regjeringsskifte. Kronprins Harald har påbegynt to års studier ved Oxford, og engelsk presse vil ha ham forlovet med en gresk prinsesse.

En bevegelse starter

Slik så den store verden ut i 1960 da en gjeng trønder-ungdommer dro avgårde

for å spille fotball på en bane i Oslo. De vant. Dermed startet de en bevegelse som - i omfang, offentlig oppmerksomhet og innflytelse på menneskers interesse og fritidsvaner - trolig har satt sterkere og mer varige spor enn det norske

«Tre millioner mennesker på møtene på Lerkendal»

studentopprøret som fulgte åtte-ti år senere. I løpet av 30 år har bevegelsen samlet anslagsvis 3 millioner mennesker til sine møter på Lerkendal. Den har tjent noe slikt som 90 mill. 92-kroner. Få andre fenomener kan vise til samme antall spalte metre i den lokale presse. Den terapeutiske effekt - hva bevegelsen har betydd som ideal, identifikasjonsobjekt, som mulighet til engasjement og livsinnhold, er umulig å måle.

Ville tatt det som en vits

Det er mange måter å forstå denne bevegelsen på. Den kan kles inn i litt arbeiderromantikk. Guttegjengen som dro til cup-finale på Ullevål i 1960, stammet stort sett fra arbeidermiljøet rundt bydelen Rosenborg i Trondheim. De hadde holdt sammen, var en kameratflokk. Det ble sagt at du så aldri en Rosenborg-gutt alene. De var styrt av idealer som sa de skulle være flinke på skolen og flinke i idrett. En av lederne var god til å arrangere offentlige fester og skaffet penger.

Men kameratgjenger har spilt fotball både før og etter og drømt om det store - uten at det store er skjedd. Kameratskap er ikke nok.

«Hvis noen hadde spådd for noen år siden at klubben ville spille cup-finale i 1960, ville man tatt det som en vits,» skrev Adresseavisen før finalen. Hvorfor klarte gjengen på Rosenborg å virkeliggjøre drømmen?

Noe som sjelden skjer

«Det var en tilfældighet. Vi hadde talente og fikk til et lag,» sier Eldar Hansen.

«På slutten av 50-årene skjedde det som sjelden skjer: En klubb fører frem et godt juniorlag som slår til som seniorlag,» sier Klaus Berg.

En av grunnene var at ungdommen slapp til. Konkurransen om plassene på seniorlaget til RBK var ikke spesielt hard. Noen mener det var nok å ha fotballstøveler. Det sier noe om størrelsen på klubben at omtrent hele ledelsen spilte på A-laget - unntatt kassereren.

Listen over den gjengen som skapte bevegelsen Rosenborg, er interessant. Her er finalelaget:

Sverre Fornes, 28 år, brannkonstabel

Nils Arne Eggen, 19 år, lærer

Kjell Hvidsand, 19 år, mekaniker

Olav Wang, 32 år, kontormann

60-generasjonen 30 år senere

Nils
Arne
Eggen

Eldar
Hansen

Kåre
Rønnes

Harald Gulbrandsen, 20 år, kontorbud/soldat
Egil Nygård, 25 år, elektriker
Eldar Hansen, 19 år, student
Birger Tingstad, 20 år, elektriker/soldat
Paul Fornes, 22 år, lagerarbeider
Kåre Rønnes, 22 år, bankmann
Svein E Jacobsen, 19 år, student

I motsetning til andre fenomener i norsk kulturliv er Rosenborg ikke formet av 68-generasjonen, men av denne 60-generasjonen.

Tre med makt

Tre av dem kom til å få avgjørende makt i bevegelsen Rosenborg - både formelt og uformelt: Nils Arne Eggen, Eldar Hansen og Kåre Rønnes. Forfatteren Ingar Skrede beskriver dem slik:

Tre ulike personer, men også mennesker med atskillige fellestrekk. De kommer fra arbeider- og arbeidpartihjem, de er gløgge, de var tidlig ute med det meste. Nils var under 30 da han ble trener for Rosenborg første gang. Eldar var enda yngre da han ble formann, og Kåre bare guttungen da han ble lagkaptein. I dag sitter disse tre sekstierne og forvalter den såkalte Rosenborg-kulturen, som altså har vært preget av det unge, det folkelige og offensive. Mellom personene består det en sterk lojalitet, hvilket ikke er det minste rart når en tenker på alt de har hatt sammen. RBK-kulturen er langt på vei deres, slik de langt på vei er RBK-kulturen.¹

Nils Arne Eggen var den første som ble hentet inn utenfra. Han er fra Orkdalen. Rosenborg-guttene hadde truffet ham på juniorlandslags-samling og lokket ham over.

Høyt i himmelen

Men hva skjedde med denne gjengen, som stort sett var vant til å spille med foreldre som tilskuere på grusbanen på Rosenborg - og så plutselig vant foran øynene på mer enn 20 000 tilskuere på Ullevål? Folkehav

fylte Torvet i Trondheim da de kom hjem etter triumfen:

Dette er et øyeblikk fra den trønderske idrettshistorien: Omkring 15 000 fotballglade trondhjennere samlet seg på Torvet i de sene kveldstimene for å hylle mestrene da de kom hjem. Stemningen var som på en 17. mai! Vi som var der, skal aldri glemme øyeblikket da flyet i sin flukt mot Værnes gjorde en sving over sentrum. De tusener på Torvet vendte blikket mot kveldshimmelen - løftet armene, vinket, smilte og intonerte et jubelbrus som kunne høres langt avgårde.²

Ordføreren talte da spillerne var kommet ned fra himmelen. «En nesten orkanaktig jubel avbrøt ordførerens tale mellom hver setning. Han kan neppe tidligere ha vært med på noe slikt.»

Det skal rygg til å bære en slik ferd rett til himmels. Det kunne åpenbart gått nokså galt.

«Det var galskap», sier Eldar Hansen. «Det var en skikkelig rus,» sier Kåre Rønnes. «Det var

«Det var galskap, rus, uvirkelig»

helt uvirkelig,» sier Nils Arne Eggen.

«Vi fikk suksess for tidlig. Vi ble arrogante, verdensmestre. Vi trodde alt var mulig. Ingen skulle lære oss noe. Jeg jobbet ikke nok med meg selv etter dette. Vi var blitt best og hadde nok med det. Ingen rekruttering. Vi var en klan det ikke var lett å komme inn i - i hvert fall hvis du ikke snakket trøndersk. Ingen langsiktig planlegging. Derfor holdt vi på å forsvinne som topplag og gå til grunne i 1962/63,» sier Eldar Hansen. «Vi hadde brutt en barriere. Til da var det bare Østlandet som telte i norsk fotball. Dermed var vi fornøyde. Vi satte ikke mål,» sier Kåre Rønnes.

Det fantes naturlig nok intet lederskikt i klubben med erfaring og tyngde nok til å ta tak i denne gjengen av selvbevisst ungdom. «Treningsoppmøtet vinteren igjen-

**Bak trøndersk egenernt:
Harald Sunde og Odd Iversen.
Foran bidrag fra
distriktpolitikken:
Jan Christiansen og
Svein Haagenrud**

nom var ikke videre oppløftende, og det så ikke særlig lyst ut - om man rettet blikket fremover,» står det i jubileumsboken om vinteren 65/66.

Reddet av distriktpolitikk?

Det kan se ut som om et meget omstridt distriktpolitisk vedtak - satt ut i livet i 1913 - bidro til å berge denne gjengen som trolig svevde litt for lenge i skyene: Etableringen av Norges Tekniske Høgskole i Trondheim. Studentene på NTH fikk seg ikke bare trønderske koner. De preget også trøndersk idrett. Tidligere hadde fotballtalentene oppsøkt andre klubber. Nå ble Rosenborg den naturlige havn. På midten

av 60-tallet kom det Østlands-folk til klubben - brakt til Trondheim av skolegang. De kom til å prege - ikke bare Rosenborg, men norsk fotball i tiår fremover: Jan Christiansen, Svein Haagenrud og Tor Røste Fossen. Da var det plutselig samlet mye talent på laget. Ikke bare fotball-talent. «På et tidspunkt på 80-tallet var Eldar Hansen president i Norges Fotballforbund, Svein Haagenrud var generalsekretær, jeg selv var landslagstrener og Nils Arne Eggen OL-landslagstrener. Alle sammen spilte vi på Rosenborg i 1960-årene,» påpeker Tor Røste Fossen.

Det er betegnende at disse østlendingene ikke slapp inn i klanen uten videre. «Svein Haagenrud ble ikke godtatt. Derfor gikk han tilbake til å spille på Lillestrøm.

Tor Røste Fossen
fotballtrener,
om Rosenborg:

Alle sammen spilte vi i 60-årene!

Rosenborg er en maktfaktor, en ledende klubb i norsk fotball. Skal man forstå Rosenborgs posisjon, må man se det i et langsiktig perspektiv. Det som har preget klubben, har vært langsiktig tenkning og en fremtidsrettet politikk, samt kontinuitet på ledersiden. Ser man på lederne for det laget som spilte cupfinale i 1991, ser vi at formannen, Eldar Hansen, viseformann Kåre Rønnes og trener Nils Arne Eggen alle sammen spilte på cupfinalelaget fra 1960, de opprinnelige «troillungan».

Rosenborgs ledere har hatt en evne til å utvikle seg, og de har ført klubben frem til å være en bedrift med mange bein å stå på. Faktisk synes jeg det ligger stoff til å skrive en oppgave om det som skjedde på 60-tallet i RBK - om hvordan spillere i klubben da fattet interesse for å jobbe videre med fotballen som ledere. På et tidspunkt på 80-tallet var Eldar Hansen president i Norges Fotballforbund, Svein Haagenrud var generalsekretær, jeg selv var landslags-trener og Nils Arne Eggen var OL-landslagstrener. Alle sammen spilte vi på Rosenborg i 60-årene!

Først da Lillestrøm rundspilte oss med Svein på laget, slapp han til i Rosenborg,» sier Kåre Rønnes.

Inn fra England

Men det store skillet skjedde da klubben hentet inn kompetanse - ikke bare fra utenfor Trøndelag, men utenfor Norge. I 1969 overtok 60-generasjonen den formelle ledelse i Rosenborg. En kampvotering endte 33-33. Eldar Hansen vant på loddrekning. «Jeg hadde et veldig vagt program, men jeg visste at vi måtte få bedre trenere,» sier han.

Så dro Rosenborg til England. To mann trålet registrene over engelske trenere så intenst at de gikk under betegnelsen *gnagsår*.

«Whatever you pay, I'm not coming to Norway»

Verdensvante engelskmenn drømte ikke akkurat om å dra til en avkrok nord i Europa. En av kandidatene gjorde det helt klart for Eldar Hansen: *Whatever you pay, mr Hansen, I'm not coming to Norway!*

George Curtis lot seg lokke. Han ryddet gulvet i en hotell-sal og demonstrerte øvelsene han brukte i innendørstrening. Han ble engasjert. Dermed kom tanken, analysen, systemet inn i Rosenborg. Nils Arne Eggen og Tor Røste Fossen - som begge har formet norsk fotball i sterk grad - er hans disipler.

George Curtis gjennomførte en liten revolusjon. Han var svært grundig. Det fortelles at han begynte sitt virke i RBK med å holde opp en fotball: «This is a ball». Odd Iversen skal ha kommentert: «Stopp litt. Itj gå så fort fram!»³ Men først og fremst innførte han helt nye treningsmetoder. «Treningsoppleggene våre hadde vært nokså tilfeldige. Hele vinteren drev vi og løp mellom snøfonnene på Strinda. Ballene ble låst ned for at vi skulle bli ballsugne. Først utpå våren ble de låst opp igjen,»

George Curtis
- ikke så mye
det han gjorde,
som det
han tenkte
og kunne.

forteller Eldar Hansen. «Det var uvant,» sier Kåre Rønnes. «Han brukte ball til trening.

«Fotballene ble låst ned om høsten og opp igjen om våren»

Vi syntes ikke vi sprang nok, syntes ikke vi kom i form. Etter noen treninger var vi ikke svette engang.» Noen av treningsøkene besto bare i å gjennomgå spillersystemer på tavlen. Igjen er det Odd Iversen som viser noe av kulturforskjellen. Han hadde ikke særlig sans for spillermøter og taktikkprat. I begynnelsen av januar møtte spillerne opp for å ta fatt på en ny sesong. Odd Iversen skiftet raskt og gikk ut for å varme opp. Ingen fulgte etter, og Odd ble ropt inn igjen i garderoben til møtet. Han setter seg og spør treneren: «Ska vi spill 4-2-2 eller 4-3-2 i år?» Treneren svarer: «4-3-3.» Odd reiser seg og melder: «Okei, da går æ ut å fortsætte å varme opp!»⁴

Curtis-stilen

Det interessante er at George Curtis' bidrag til norsk fotball mer var tenkemåten, kulturen enn resultatene. Riktignok ble Rosenborg seriemestre i 1969. Men måten det skjedde på, gledet få. RBK-boken til 60-årsjubileet i 1977 oppsummerer slik:

Rosenborgs overgang fra et inspirert angrepslag til et defensivt spillende lag skapte store problemer for motstanderne. Man «fikk» midtbanen, følte seg trygg og så scoret Odd Iversen så fort han fikk en aldri så liten åpning. Curtis-stilen ble et begrep i norsk fotball - kjedelig, lite variasjon og oppfinnsomhet, men det ble poeng av det.

Da Rosenborg i 1971 varslet at man aktet å forlate Curtis-stilen, moret man seg i Aftenposten:

Trønderne kommer til å forlate Curtis' 10-0-0 system og i stedet kjøre hardt på offensiven!!! Det skulle bety at vi i år får se minst én trønder utenfor deres egen 16-meter.

Det avgjørende var at Rosenborg hadde kompetanse til å integrere Curtis' tenkning og erfaring inn i egen stil og kultur. Nils Arne Eggen og Tor Røste Fossen overtok som trenere i 1971 og førte RBK til den største sportslige suksess i klubbens historie til da. Det samme gjentok seg da Rosenborg av en eller annen grunn hentet George Curtis tilbake i 1976. Etter syv serieomganger var RBK involvert i nedrykningsstriden. Curtis ble sendt hjem. Nils Arne Eggen hentet inn, og Rosenborg berget plassen.

Eggen skapte syntesen

George Curtis' innflytelse lå åpenbart ikke så mye i det han gjorde, som i det han tenkte, kunne og formidlet. Nils Arne Eggen er den som har fått til syntesen av Rosenborg-kulturen og den engelske sys-

temtenkningen.

Denne syntesen har skapt det pulikumsgrunnlaget og den posisjonen som gjør Rosenborg uavhengig av NTH som spiller-rekrutterer. Nå tar RBK konsekvensen av de krav klubben møter og bryter med det gamle dogme om at man skulle ale opp lokale spillere. Nå kjøper RBK de beste spillerne som er å få på det norske markedet. Men betaler samtidig sin gjeld til de lokale klubber som tappes for talent av RBK. Rosenborg stiller opp med kompetanse, økonomisk støtte og oppmerksomhet for det øvrige idrettsliv i Trøndelag.

60-generasjonen - de revolusjonære som svevet i skyene over Torvet i Trondheim, er blitt ansvarlige.

60-generasjonens skjebne

Er den da også på vei ut? Det første signalet kom på årsmøtet i 1991. Den ene av de tre, Kåre Rønnes, var ikke innstilt til gjenvalg som viseformann. 60-generasjonen mobiliserte for ham, men fikk ikke medhold. Det finnes også dem som hevder at

Eldar Hansens og Nils Arne Eggens dager som maktfaktorer i bevegelsen Rosenborg er talte. «Det er ikke noe mål,» sier han som fremfor noen symboliserer en ny tid i klubben, drammenseren Arne Dokken, som er direktør i Rosenborg Sport A/S. «Vi trenger kontinuitet.»

Sikkert er det at Rosenborg på begynnelsen av 1990-tallet er noe helt annet enn det miljøet som sendte ungdommer til Ullevål i 1960. Askeladdens tid er forbi. Norsk kultur har forandret seg på vesentlige punkter. Det avgjørende er den andre revolusjonen i 1987-88.

Det er denne utviklingen dette DYADE handler om.

¹ I programmet RBK-Brann 4.8.91

² Jubileumboken ved 50-årsjubileet 1967

³ Bjørn Wirkola i programmet RBK-VIF 2.9.90

⁴ Bjørn Wirkola i programmet RBK-Start 23.9.90

Syntesen av Rosenborgkulturen og den engelske systemtenkningen?
Gøran Sørloth, Ørjan Berg og Roar Strand.

Med Aske- ladden til Europa

Rosenborg har drømt om Europa siden tidlig på 60-tallet. Hvert år får klubben europeiske ørefiker.

Når alpinistene og Oslo Filharmoniske Orkester har klart det - hvorfor ikke en fotballklubb? Er det overhodet mulig for en liten klubb fra en liten by langt mot nord å nå Europa-toppen? Historien vil trolig vise at det var Askeladden i norsk fotball som gjorde slutt på askeladdene i norsk fotball.

Den som vil fabulere litt om Norges forhold til Europa og EF, kan utvilsomt finne glede i å se nærmere på Rosenborgs forsøk på å måle seg mot de store.

Å være best i Norge? Det er flott de første gangene. Senere blir det ingen tilfredsstillende målestokk. Siden 1960-årene har Rosenborg drømt om å hevde seg på europeisk nivå. Målsettingen har vært gjentatt om og om igjen. Hvert år får RBK europeiske ørefiker i første runde. Noen ganger bare såvidt. De fleste ganger hardt. 11 ganger har klubben spilt 1. runde i Europa-cup siden 1960. To ganger - i 1965 og 1971 - gikk laget videre til 2. runde. Men da var motstanderne henholdsvis et islandsk og et finsk lag. «I europeisk målestokk er Rosenborg en Lada eller en Trabant.» (Svein Mathisen)

Vi får bakoversveis

Hvorfor har ikke RBK klart å nå målet i løpet av 30 år?

«Selve varemerket i Rosenborg - det elleville angrepsspillet - fungerer så lenge motstanderne er på samme nivå. Mot bedre lag blir det avslørende at forsvarsspillet ikke holder. Rosenborg er ikke kyniske nok til å møte europeiske lag.» (Otto Ulseth)

«RBK må bruke noen treningskvelder på å lære seg kunsten å ødelegge motstanderens spill.» (Jørn Ødegård)

«Når RBK drar ut i Europa, møter de spillere som er minst like gode som de selv, og da er man nødt til å være godt organ-

**Ikke slipp disse nordmennene inn i europeisk fotball!
Maradona og Rune Bratseth. (Foto: Trygve Indrelid)**

sert, både offensivt og defensivt. Man kan godt satse offensivt hjemme, men gjør man det ute i Europa, får man slike 5-0 nederlag som RBK opplevde i Italia i 1991.» (Kjell Schou Andreassen)

«Vi burde ikke ha disse kampene på slutten av sesongen. Da har vi vent oss til norsk tempo. Når vi da møter europeiske lag, får vi bakoversveis. Målene kommer mot oss før vi er kommet igang: Dævven så fort det går her!» (Eldar Hansen)

Trollunger er ufarlige

Men dette har man da visst i alle disse årene? Det skulle da vært mulig å gjøre noe med det i løpet av en mannsalder?

Noe av årsaken til at Rosenborg ikke lykkes, ligger vel i arven: Askeladden i norsk fotball - «Troillungan». Askeladden forbereder seg ikke nødvendigvis så altfor godt. Han vinner ved å være den han er - fordi alle kvinner er glad i ham, og lykken står ham bi. Trollunger er sjarmerende, men ikke så farlige for voksent folk. Årsaken kan altså trolig spores i klubbkulturen: Rosenborg som en glad guttegjeng - uten den selvdisiplin som kreves av topputøvere. «Vi var fornøyde når det gikk bra. Vi

«Tenkte ikke på oss selv som toppidrettsfolk»

var ikke opptatt av å løfte oss videre. Tenkte aldri på oss selv som toppidrettsfolk selv om vi spilte i førstedivisjon.» (Kåre Rønnes) Først mot slutten av 1980-årene tok RBK sin oppgave og sine muligheter på alvor.

Men da burde fremgangen også komme? Norge har omsider fått frem verdens-topp i tunge, prestisjefylte idretter som alpint ved å satse virkelig profesjonelt. Da må fotballen komme fort etter?

Tja. Fotball er lagidrett. Det holder ikke med etpar topper og resten håpefulle som stort sett kjører ut. Det kan gi gull i slalåm, men ikke i fotball. Der kreves det minst 11

Rocked—by amateurs

**CELTIC
FLOP
NIGHT**

No Norway
holiday for
Celtic now

Norwegians
give Celtic
surprise

RBK har skremt utlendingene, men ikke mer. Celtic kom til Lerkendal og vant 3-1.

utøvere på toppnivå. Det er verre.

Men i kvinnehåndball har Norge fått det til, også på klubbnivå. Her er Norge i verdenstoppen - i en lagidrett.

Riktig. Men sammenlignet med fotball er håndball ingen tung og prestisjefyllt idrett. I europeisk toppfotball dreier det seg om millioner på millioner av kroner. Internasjonale konsern pumper svære summer inn i sine klubbtag og utstyrrer dem med profesjonell ledelse. I denne sammenheng er Norge og Rosenborg fortsatt en fattig nybegynner som har langt igjen. Svært langt.

Men noe er da oppnådd?

Åpenbart. Det norske landslaget i fotball kan klemme til innimellom og slå de beste. Rosenborg er kommet et stykke på vei - litt mer velorganisert enn en Trabant. «Vi tilhører et mellomskikt i Europa. Det er idag like stor forskjell mellom Rapid Wien og Milan som mellom Rosenborg og Milan.»

(Nils Arne Eggen) Problemet er vel bare at i det europeiske mellomskikt vinner man ikke allverden - det tilfredsstillende i alle fall ingen drømmer.

Og europeisk toppfotball står neppe rolig og venter på å bli tatt igjen av norsk klubbefotball. Det er tvilsomt om en liten klubb fra en fjernt utpost i nord kan frem-skaffe de ressurser som må til.

Vi blir rensset

Men det har da vært mulig å få frem et norsk symfoniorkester i verdensklasse - Oslo Filharmoniske Orkester med Mariss Jansons som trener?

Her er det to ting man skal være klar over. For det første er ikke Oslo-filharmonien (OFO) spesielt norsk. Musikermiljøet er internasjonalt. Orkestret har - i motsetning til Rosenborg - rekruttert fra de beste i mange land i Europa. For det andre: å kjøpe en orkestermusiker i europeisk klasse koster en årslønn på rundt 200 000 kr. - en brøkdel av hva RBK måtte ut med for å få noe tilsvarende. Problemet for RBK er det motsatte: Gode norske spillere er så billige at europeerne plukker dem de vil ha.

«En musiker er mye billigere enn en fotballspiller»

RBK solgte Rune Bratseth for 600 000 kr. i 1986 til en tysk klubb. Fire år senere skal italienske lag ha tilbudt tyskerne rundt 20 mill. kroner for ham. «Vi er ute av det markedet. Vi blir rensset. De rensset oss. Vi har ikke mulighet til å kjøpe noen tilbake engang.» (Nils Arne Eggen) Det må altså helt andre summer til for å bygge opp et fotballag til europeisk toppnivå enn et orkester.

Talentene må utvikles

Men hvis man ikke kan bygge et topporkester i Norge uten utenlandske musikere,

*Svein Mathisen
sportsjournalist,
om Rosenborg:*

En Lada i Europa

RBK kan spille god fotball, og de hadde i Mini Jakobsen en virkelig publikumsspiller, men de betyr egentlig ikke så mye. RBK er det ledende laget i Norge, men de har aldri nådd lenger enn 1. runde i Europa-cupen. Rosenborg er kanskje litt snobbete, et lag som prøver å gjøre seg bedre enn de er. De er store her hjemme, men i europeisk målestokk er de en Lada, en Trabant. Ut fra forutsetningene, med den store publikumsinteressen som er i distriktet, kan man vel si at RBK har gjort det OK. De har gjort det man kunne forvente, i motsetning til andre lag, f.eks. Brann, som har hatt tilsvarende muligheter, men som har sløst dem bort.

Kjell Schou Andreassen
fotballtrener,
om Rosenborg:

Stryker til eksamen en gang i året

RBK har vært bra nasjonalt de siste årene. De har sunn økonomi, og de har i Nils Arne Eggen en trener som er levende opptatt av spillet. Nils Arne er veldig kreativ, og han tenker nesten bare offensivt.

Internasjonalt derimot, er situasjonen den at norsk fotball går opp til eksamen en gang i året - når Europa-cupen starter. Og her har ikke RBK prestert noe. De har stort sett røket ut i første runde. Rosenborg har en offensiv spillestil, legger lite vekt på organisering og er gode individuelt. I Norge flyter de på dette.

Men når RBK drar ut i Europa, møter de spillere som individuelt er minst like gode som de selv, og da er man nødt til å være godt organisert, både offensivt og defensivt. Man må kunne beherske alle spillers faser. Man kan godt satse offensivt hjemme, man gjør man det ute i Europa, får man slike 5-0 nederlag som RBK opplevde i Italia i 1991.

finnes det da nok fotballtalent til å nå internasjonalt nivå?

Talentene må i hvert fall behandles annerledes. «Toppklubbene i Europa er mye dårligere til å utvikle kreativitet og dyktighet enn vi er. De bruker ren seleksjonsteori. Jeg er litt interessert i

«En blir mester. Resten blir pølse»

hest. På et stutteri i Florida starter de med 200 to-åringer som springer nesten like fort. Til slutt har de plukket ut én mester. Resten blir pølse. Du behøver ikke utvikle talentene. Italiensk fotball har først hele det italienske markedet, så hele det europeiske og det sør-amerikanske - nå kommer også det afrikanske etterhvert - da blir det en helt annen måte å tenke på. «(Nils Arne Eggen) Dette gjelder ikke bare fotball og hest.

OL, OFO og Aha

Et samfunn som f. eks. det amerikanske kan tillate seg å sløse med talent - både i intelligens, kunst og idrett. Det er så uhorvelig mange talentfulle. De som har livskraft, slår seg igjennom. Amerikansk kultur behøver ikke allverdens støtteordninger. Der fungerer seleksjonen. En knøttliten kultur som den norske er avhengig av å kunne ivareta talentene på en helt annen måte. I idrett er dette anerkjent - selv om mange fikk vår sosialdemokratiske statsminister i halsen da hun tok æren for den vinnerkulturen som ga OL-medaljer.

Spørsmålet er altså: finnes det vilje og kompetanse til å utvikle de få talentene vi har? Her er Rosenborg ett symptom på at noe har skjedd i norsk kultur siden midten av 80-årene. OFO er et annet. Norske sangstjerner på utenlandske operascener et tredje. Medaljehøsten i vinter-OL 1992 et fjerde. Popgruppen Aha et femte. Det er altså særlig innen idrett og musikk noe har skjedd når det gjelder å utvikle norske talenter til elite. Hvordan er det skjedd? I

hvert fall ikke på Askeladdens vis.

Men talent er ikke nok i fotball. Det må penger til, svære summer. Finnes det overhodet finansielt grunnlag for topplag i Norge?

Ett er i hvertfall sikkert. Det holder ikke med 10 000 tilskuere i gjennomsnitt på hjemmekampene på Lerkendal og sponsorinntekter i ensifrede millionbeløp. Da må nok RBK mobilisere 20.000 hver gang og finne seg meget generøse samarbeidspartnere i næringslivet.

Orkesterselskapene derimot, er ikke kommersielle. Deres evne til å tjene penger er beskjeden. OFO er trolig fornøyd med 800 tilskuere i gjennomsnitt på hjemmekampene. Orkestrene er helt avhengige av heldekkende statsstøtte. Men heller ikke det er nok. De trenger sponsorer i tillegg.

Toppfotball er til de grader kommersiell. Allikevel: De som har forstand på den slags, hevder at det neppe finnes ett eneste konsern som tjener penger på de fotballklubbene de investerer i. Når en stjernespiller lett koster en 30 mill. kr., er det ikke

«Bør Statoil få seg et fotballag?»

vanskelig å forstå hvorfor. De mest mistenksomme antyder at særlig italiensk fotball er et vaskeri - for mindre rene penger. Fotball er altså først og fremst image-bygging for et konsern som har råd til å overføre midler - ikke et middel til profitt. I Norge er det trolig bare Statoil som ville hatt råd til å holde seg med et fotball-lag - som et norsk svar på nederlandske PSV Eindhoven - eid av Phillips. Rosenborg har en lang og møysommelig vei å gå.

Askeladdens tid er forbi

Men - når Norge nå følger etter med profesjonaliseringen, betyr det at tyngdekraften kommer til å virke i norsk fotball - som den har gjort i OFO. Talentene vil samle seg i tre-fire klubber som har inntektsunderlag i publikumsoppslutningen

og tilstrekkelig markedsføringsverdi i en region. Det vil si i de større byene. Rosenborg går altså foran i en utvikling som kommer til å skape større ulikhet i norsk fotball. Da må man bryte med andre mer eller mindre tydelige idealer - som også kommer til syne i kampen mellom de norske symfoniorkestrene - Oslo Filharmoniske Orkester skal ikke få særbehandling så det kan utmerke seg videre fremfor de andre. «Det har vært en husmannsånd i norsk fotball - på et nivå der ingen skal stikke seg frem. Man skal vinne på omgang. Men noen må våge å stikke hodet frem, være annerledes og ta støyten. Det våger vi i Rosenborg nå.» (Arne Dokken)

Dermed står vi overfor et av historiens mange paradokser: Den Rosenborg-gjengen - Askeladdene - som dukket opp fra ingenting i 1960, har vært drivkraft i en utvikling som fører til at Askeladdens tid er forbi. Heretter kommer det ingen glad gjeng fra en steinrøys ved havet eller fra en bydel i Trondheim rett inn i norsk toppfotball. Det er prisen man betaler for å virkeliggjøre drømmen om Europa.

Fra Europa til Norge

Og det går an. Det forunderlige er at Rosenborgs europeiske drøm faktisk er virkeliggjort.

Av en mann: Rune Bratseth. Han ble dobbeltmester for Rosenborg i 1985. Året etter kjøpte den tyske klubben Werder Bremen ham. I løpet av kort tid nådde han europeisk toppnivå. Ingen norsk fotballspiller har oppnådd noe i nærheten. Han er stjernespiller i en av verdens tøffeste ligaer. Man kan alltid spekulere i sammenhenger, men Rune Bratseth er på mange måter utypisk for Rosenborg-kulturen. At han er forsvarsspiller, er nå en ting. Men først og fremst er han personlig kristen. I 1993 avslutter han sin karriere som aktiv. Han har undertegnet kontrakt om å gå inn i Rosenborg som leder. Det betyr at han tar med seg Europa til Rosenborg. Det bør bli interessant.

Rosenborgs spillestil - ellevill inntil det vanvittige. Her riktignok fotomontert inn foran publikum. Det gåtefulle folket på Lerkendal er vanligvis ikke så uinteressert i det som skjer rett foran nesa på dem.

Publikum på Lerkendal - det gåtefulle folket?

*Hvorfor er publikum så
trøndersk treigt når
Rosenborg er så ellevilt
utrøndersk?*

*Kommer man bare for å
ergre seg?*

*Hvem er med i bevegelsen
Rosenborg?*

*Og hva har de felles med
slaven bak de romerske
keiserne?*

*På Lerkendal er Jante i
konflikt med seg selv.*

Fire biler starter fra Mo i Rana - fulle av RBK-tilhengere. Etter å ha kjørt 34 mil er de på Lerkendal. Kampen varer i 2 x 45 minutter. Etterpå er det å kjøre 34 mil hjem igjen. Klokken tre på natten er de fremme i Mo i Rana. Fra Østersund kommer det tilskuere. Fra Hamar. Det går busser fra Steinkjer og Røros. Rosenborg *Ballklubb* har rundt 900 medlemmer. *Bevegelsen* Rosenborg har rundt 20 000 tilhengere. Hvorfor? Hva er det som gjør at RBK samler flere tilskuere til sine hjemmekamper enn noe annet fotballag i Norden og flere enn mange proffklubber på kontinentet? Hvem er disse tilskuerene? Hva får de igjen for besøkene på Lerkendal?

Et forunderlig misforhold

Disse spørsmålene hadde kanskje vært overflødige hvis Lerkendal-publikummet hadde vist grunnen til sitt nærvær ved å stråle av entusiasme, juble, støtte RBK i tykt og tynt. Men Rosenborgs publikum går for å være usedvanlig treigt og kritisk. Det er altså et forunderlig misforhold mellom Rosenborgs spillestil - som er ellevill, angrepsvillig, artistisk, nesten sydlandsk- og publikums stil, som er svært trønderisk.

Derfor kan det være interessant å fundere litt over forholdet mellom Rosenborg og publikum. Vi skal føre Åge Aleksandersen, Klaus Berg, Sverre Brandhaug, Nils Arne Eggen, Håkon Fagerhaug, Eldar Hansen, Roar N. Høyem, Per Jørgensen, Kåre Rønnes, Aksel Sandemose, Arne Scheie, Ingar Skrede, Dag Solstad, Arve Tellefsen, Otto Ulseth og en romersk slave som vitner.

Fotballinteresse

En ting er helt klart: RBK nyter godt av et særnorsk fenomen. På en del områder er nordmenn aparte. Vi leser mer bøker enn endel andre folk. Vi holder oss med langt flere aviser enn folketallet skulle tilsi. Noe særlig til konsertgjengere er vi ikke, men vi mobiliserer en fotballinteresse få land kan

visse maken til. «Vi merker det også i fjernsynet. Nå vi sender fotball, har vi seerprosjenter andre land misunner oss,» sier Arne Scheie.

Mye tyder på at RBK erobret en sentral plass i en generasjons

«50-åringene mimrer fortsatt om 1960»

fotballhjerne - og dermed sikret seg en god bit av denne interessen - for måten klubben kom inn i den norske oppmerksomheten på. Fortsatt mimrer 50-åringer over hele landet om denne unge kameratjengen som kom ingensteds fra og feiet all motstand til side i 1960. Rosenborg traff drømmene i den norske folkesjelen - der Askeladden ikke har gjort noe av seg, før han plutselig smeller til og vinner alt det andre fortvilt sliter for å nå. Forfatteren Dag Solstad sier det på denne måten:

Jeg har alltid likt Rosenborg, helt siden cupfinalen i 1960. De spilte ikke så veldig bra, men de var en kameratgjeng som holdt sammen, de hadde humor og motivasjon.

Nils Arne Eggen ser det samme poenget: «Vi var det første laget som kom fra det totalt ukjente, tok hegemoniet til Trøndelag og ble akkurat den identifiseringsfaktor som trønderne trengte på det tidspunkt.»

Gjorde de villeste ting

Men selvfølgelig lå publikumsteket også i laget. «Vi hadde folk som kunne gjøre de villeste ting på banen, fra de verste tabber til elegante lompemål fra 50 meters hold,» sier Klaus Berg. Det underholdende var ikke formulert som ideologi. Det bare var slik. Kåre Rønnes formulerer det på denne måten: «Vi skulle ha det artig.

Vi la opp til kortpasningsspill. Du skulle ikke drible mer enn én mann. Da Nils Arne kom fra Orkdalen og begynte å slå lange pasninger, fikk han klar beskjed: Slå til

nærmeste mann med samme farge på skjorta!»

Rosenborg fikk nok også mange tilhengere fordi spillestilen skilte seg ut. Det var

«Slå til nærmeste mann med samme farge på skjorta»

mye kraftfotball i Norge på denne tiden - slite, sparke hardt og langt. Adresseavisens referat fra semifinalen mot Sandefjord i 1960 - der RBK vant 4-0 i øsende regnvær - gir et interessant bilde av møtet mellom kraftfotball og RBKs kortpasningsspill:

Ballen gikk som en biljardkule med korte og presise pasninger rett på mannen, og Sandefjord-spillerne sprang nesten vettet av seg for å få fatt på læret.

Arbeiderbladet skrev:

Innsatsvilje, krefter og kondisjon hjalp ingen ting mot trøndernes teknikk og riktige fotballspill. Hjemmelaget løp og sparket, mens de unge Rosenborg-guttene lekte ball i hatt og lot dem ikke låne ballen mer enn høyst nødvendig.

Det lå ingen gjennomtenkt holdning bak dette spillet. Det bare ble sånn. «Men etter hvert ble det sjanseskapende spillet filosofi», sier Nils Arne Eggen, «og en filosofi som varer over tid, blir kultur. Nå er det del av Rosenborg-kulturen.»

Et blaff i norsk fotball?

Men begeistringen i 1960 var Askeladdens medgangsbølge. Eventyrene er - forståelig nok - ikke opptatt av hva som skjedde etter at han vant prinsessen og halve kongeriket og fikk ekteskapsproblemer og uventet lav skatteinngang. På begynnelsen av 60-tallet spådde de fleste eksperter at RBK ville bli et blaff i norsk fotball. En glad guttegjeng hadde hatt klaff en periode - og det var det.

Man kan lure på om det som sikret Ro-

Dag Solstad
forfatter,
om Rosenborg:

Har alltid satt pris på spillertyper

Jeg har alltid likt Rosenborg, helt siden cup-finalen i 1960. Ingen hadde hørt noe særlig om dem før de vant og rykket opp samme år. De spilte ikke så veldig bra, men de var en kameratgjeng som holdt sammen, de hadde godt humør og motivasjon. Før Rosenborg kom, var Trondheims-fotballen dårlig. Vestlandet hadde Bergen og Brann, Oslo hadde flere førstedivisjons-klubber, Østfold var jo fotballfylket, men i Trondheim hadde man ingen, så Rosenborg tettet igjen et hull på fotballkartet

Av spillere fra den tiden husker jeg spesielt tanksenteren John Krogh. Rosenborg har alltid visst å sette pris på spillertyper; da de solgte Mini Jakobsen, vurderte de tapet av ham ikke bare i kroner, men også i underholdningsverdi.

*Arne Scheie
NRK-reporter,
om Rosenborg:*

En barn- doms- kjærlighet

Rosenborg er nesten som en barn-
domskjærlighet. De er i alle fall
identisk med mitt voksne fotball-
liv - fra de kom inn som en hvir-
velvind i cup-finalen i 1960. De
representerte noe helt nytt - en
kameratgjeng som kom fra ingen-
ting. Men nå har klubben fått et
alvorlig press på seg: de må være
blant de beste. Og publikums-
oppslutningen er imponerende.
Det er mange 1. divisjonsklubber i
England som ikke når opp til RB-
Ks tall. Der nyter klubben trolig
godt av et særnorsk fenomen. For
også seertallene i fjernsynet er
prosentvis høyere enn i de fleste
andre land når vi sender fotball.

Det som imponerer meg i dag i
Rosenborg, er Nils Arne Eggen.
En mann som har vært med på det
aller meste i norsk fotball gjen-
nom 32 år, og så er han allikevel
ikke mett!

senborg plassen som publikumslag nr. 1 i
Norden for ettertiden, var en ny Askelad-
den: Odd Iversen. Etter alt å dømme ett av
de største fotball-talenter Norge har fos-
tret. Kanskje ingen avansert spiller, men
det fotball dreier seg om - å score mål -
gjorde han bedre og mer enn noen før og
etter ham. Sammen med Harald Sunde
hadde han et utrolig publikumstekke. Ba-
re se på disse tallene:

I 1966 - det året Odd Iversen dukket opp
på RBKs lag, 20 år gammel, samlet Rosen-
borg vel 43 000 tilskuere på Lerkendal. Tre
år

«Da Ivers dro til Belgia, sank publikumstallet til det halve»

senere var tallet tredoblet - nesten 130 000.
Da han dro til Belgia som proffspiller
sammen med Harald Sunde året etter,
sank publikumstallet på Lerkendal til det
halve.

Kunstnermyten

Historien om Odd Iversen bekrefter at
eventyret om Askeladden bør slutte med
seieren. I ettertid lever han på mange
måter kunstnermyten - med alkohol og
ulykke, bare med den forskjell at en maler
kan male livet ut, selv om han går til grun-
ne. En fotballspiller har ikke lenger tilgang
på sitt lerret og sine pensler når han runder
noen og tredve. Han kan ikke lenger utfol-
de seg med det eneste han duger til. Peri-
oden i offentlighetens oppmerksomhet er
skremmende kort - sett i et livsperspektiv
- for den som ikke har noe annet enn sitt
fotballtalent.

Arve Opsahl på scenen!

Og publikum? De dyrker de fargerike spil-
lerne. For det synes helt klart at publikum
ikke først og fremst er ute etter gode plas-

Bare prøv å slæpp'n!
Odd Iversen og Våle-
rengens keeper «Bon-
den» Sørli i 1968. RBK
vant 3-2.

«Vi må ha Arve Opsahl på banen!»
Her er han i ferd med å runde en Lillestrøm-spiller i Mini Jakobsens skikkelse
(Foto: Knut Snare)

seringer på tabellen. Etter at Sunde/Iversen forlot laget, innførte treneren George Curtis defensivt spill. «Før var det viktigst å underholde, nå ble det viktigst å vinne - om nødvendig med defensivt, destruktivt spill. Det ødela nok kulturen for en periode,» sier Eldar Hansen. Det ødela i alle fall publikumsoppslutningen:

I 1970 tok Rosenborg sølv i serien, men scoret bare 15 mål. Publikum var ikke imponert. Året etter tok RBK «the double», både cup- og seriemesterskap. Men publikumstallet var enda lavere - snaut 61 000. Klubbens annaler klager over dårlig høstvær, men det er neppe hele forklaringen.

Publikum vil ha underholdning - og etter Odd Iversen har Rosenborg hatt spillertyper som har gitt akkurat det. «Vi er i underholdningsindustrien. Da nytter det ikke å spille med teaterskoleelever. Du må ha Arve Opsahl på scenen,» sier Nils Arne Eggen.

Ellevill til det vanvittige

Vi kan altså slå fast at et treigt, trøndersk publikum ikke vil ha forsiktig, trygg trøndersk fotball. Det er ikke seg selv man ønsker å se på banen. Det er sin motsetning. Det må være en forklaring på hvorfor Rosenborgs fotball-kultur ligner så lite på kulturen rundt.

«RBK er så utrøndersk som vel mulig»

RBK er nemlig et unntak. Fotballekspertene mener å kunne påvise at selve spillet tar farge av livet og kulturen som omgir det. Engelsk fotball preges av industriarbeiderkulturen - det urflittige, sliterne. Tysk fotball er meget disiplinert. Argentinsk fotball er mer tango-stakkato enn den slepne brasilianske samba-fotballen. Nordisk fot-

ball regnes som en avskygning av den engelske. Trøndersk fotball skulle vært traust og solid og sterk. Men Rosenborg? Så utrøndersk som vel mulig: Ellevill og djerv inntil det vanvittige, sier noen. Åpen, sjanseskapende, litt vel gjestfri i forsvar, meget kreativ og overraskende i angrep.

Ut på havet i åpen båt

Så kan man selvfølgelig spekulere. RBKs spillestil er resultat av en slags stilltiende avtale mellom klubben og tilhengerne, som signaliserer hva de ikke vil ha ved å utebli når Rosenborg ikke er ellevill. Resultatet av denne kontrakten er kanskje slett ikke så unorsk. Utenlandske finansfolk liker å peke på at nordmenn er meget villige til å ta sjanser med sine investeringer. Ta ville sjanser. Dette gjelder på mange områder, hever noen antropologer. Norsk kultur er en risiko-kultur, som er

baksiden av det trauste. Det skal skyldes at nordmenn måtte ta store sjanser for å overleve: ut på havet i åpen båt for å skaffe mat. Det var ingen garanti for at man kom hjem igjen. Sette korn og poteter som frøs før du fikk det i hus. Å leve i Norge i eldre tid var å gamble med tilværelsen. Og denne risiko-villigheten skal altså ha satt sitt preg på noe i den norsk folkesjelen.

Slik sett skulle det være rot-norske holdninger bevegelsen Rosenborg samles om og dyrker på Lerkendal. RBKs kamper kan

«Du tar en sjans hvis du ikke ser Rosenborg»

tolkes som en hyllest til det vågale. Det er til og med forbundet med risiko å *ikke* se Rosenborg. Otto Ulseth sier det slik: «Blir du hjemme, vet du aldri hva du risikerer å gå glipp av. Alt kan nemlig skje på Lerkendal, og den kampen du ikke fikk med deg, kan være den RBK vinner 7-1.»

Fotball er for menn

Da har vi forsøkt å drøfte noen av årsakene til at Rosenborg er det fremste publikumslag i Norden. Klubben selv regner med å ha en menighet på 5-6000 som ville møtt frem uansett om det går dårlig for RBK.

Men hvem er med i bevegelsen Rosenborg? Hvem er den typiske supporter som dukker opp for å delta i ritualene hver gang spillerne løper ut på banen kledd i sort og hvitt?

Vi vet noe om ham. For han er mann. Fotball er for menn. Enkelt sagt er han rundt 30 år, går på

«Han er 30 år, har høyere utdanning, bor i Trondheim»

kamp sammen med venner, trener litt, leser aviser, har artium eller høyere utdanning og bor i Trondheim.

Denne beskrivelsen stammer fra en un-

Når 20 000 samles på Lerkendal

er bare snaut 3000 av dem kvinner (14%), og de er ungestort sett under 34 år. Hovedtyngden av de tilstedeværende - 12.000 - er menn mellom 20 og 49 år. Nesten - eller bare, det kommer an på vurderingen - halvparten av de 20 000 er gifte eller samboende. 5000 har høyere utdanning. Nesten 13 000 har gymnasnivå eller høyere (62%). Nesten 7.000 er elever, studenter eller soldater. Snaut 6.000 er arbeidere. 2.000 er selvstendig næringsdrivende. Av de 20.000 kommer faktisk 3.000 fra andre fylker enn Sør-Trøndelag. 12.000 bor i Trondheim.

dersøkelse Håkon Fagerhaug A/S utførte i 1988 med et underlag på 300. Ikke vitenskapelig, men for å få holdepunkter for markedsføringen av RBK. Hva viser disse tallene, som er gjengitt i rammen?

Hvorfor møter kvinnene?

Det overraskende for dem som måtte mene at fotball er sport for de udannede, er utdanningsnivået. Det ligger faktisk litt over landsgjennomsnittet. Bevegelsen Rosenborg trekker altså til seg godt utdannede yngre menn. For Lerkendal er maskuli-

nitetens høyborg: menn utfolder seg til glede for menn. Det kunne vært interessant å vite hvor mange av de 14% kvinner som kommer på eget initiativ, og hvor mange som er med husband eller samboer for å støtte hans interesse. Slikt er det ikke mulig å lese ut av undersøkelsen. Tallet på dem som kommer fra andre fylker, er oppsiktsvekkende, men mye av forklaringen er nok at mange reiser inn fra Nord-Trøndelag, og fylkesgrenser ligger ikke mange milene fra Lerkendal. Allikevel blir det trolig igjen forbausende mange fra Møre, Nordland, Hedmark og Oppland.

Hvilke lidenskaper?

Da er vi kommet til det mest interessante spørsmålet. Nesten 7000 av de 20 000 stiller mer enn 10 ganger i året. Nesten 12 000 er tilstede mer enn 7 ganger hver sesong. Hvorfor kommer de? Hvorfor er alle disse menneskene med i bevegelsen Rosenborg?

Håkon Fagerhaug har spurt dem direkte, men svarene sier ikke så mye. Det store flertall svarer at det er spillet som avgjør, RBKs sportslige suksess. En fjerdedel svarer stemningen, miljøet.

Dette er de rasjonelle forklaringer. Men når man engasjerer seg så sterkt i en

«Svaret er ikke så opplagt som man skulle tro»

bevegelse, er det rasjonelle bare overflaten. Under ligger lidenskapene. Hvilke lidenskaper forener bevegelsen Rosenborg?

Svaret er ikke så opplagt som man skulle tro.

La oss begynne denne undersøkelsen med å lytte til publikums røst. Rammen på motstående side er hentet fra programmet til kampen RBK-Brann 4.8.91. Les den nøye med tanke på å finne ut hva som er drivkraften bak Roar N. Høyems og Per Jørgensens turer til Lerkendal.

Betraktninger rundt en søndagskveld på Lerkendal

Endelig er søndagskvelden kommet, med ny toppkamp på Lerkendal. Hyttehelgen er avsluttet, bilstereo'n serverer RBK-sangen og trafikken begynner å tetne til. Så dukker problem nummer én opp. Hvor skal vi parkere i dag tro? Parkeringen rundt Lerkendal er som vanlig horribel. De aller fleste ser ut som de har dødd fra bilene sine. Hva med litt organisering fra RBK-hold?

Endelig parkert, billett kjøpes uten problem, og vi kommer oss enkelt og greit inn på ståtribunen. Håper forresten det ikke blir regn. Vi hater paraplyer på ståtribunen! Det er ennå 25 minutter til avspark, og ingen ting skjer. Hvor i all verden har det blitt av musikkorpset? Spiller de ikke lenger? Huff, kjedelig, ennå 10 minutter til avspark.

Så dukker en "klovn" opp for å få tribunene til å rope og vinke til hverandre. Helt idiotisk, spør du oss. Nei, det ville vært langt bedre med musikkorps. Hvorfor går det forresten ikke an å tippe på Lerkendal? Vi savner muligheten til å spille måltips eller på resultat på RBK-kampen og de øvrige eliteseriekampene. Nok et tips til RBK-ledelsen.

Endelig klart for avspark. Vi kjenner sitringen i kroppen. Vi har også i dag en god følelse på at RBK kommer til å vinne greit. Dommeren blåser i fløyta, og så er

kampen i gang. RBK tar med en gang initiativet, og 45 minutter går veldig fort. RBK går til pause med ett måls ledelse.

I pausen kommer nok en gang "klovn" frem på banen. Det blir ny idiotisk roping og vinking. Fy f..., at det går an å finne på noe så dumt. Det irriterer oss, og vi skulle ønske det f.eks. var en storskjerm i svingen. Der kunne vi ha kost oss med skikkelig god RBK-underholdning. Gamle videoklipp med kjempescoringer av Ivers, RBK-sang, Minisalto og Brandyfinter. Ja, det ville vært noe til underholdning i pausen. Ja, før kampen også!

Klart for nytt avspark. Andre omgang er igang og RBK fortsetter å presse. Det er fortsatt like trivelig å være tribunesliter. Etter mange sigaretter og et par spark i baken på han som står foran, blåser endelig dommeren av. Heldigvis, nok en RBK-seier. Herlig.

Vi rusler mot utgangen, og legger faktisk merke til at det i år er lettere å komme seg ut fra banen. Vi finner bilen, setter oss klar i bilkøen, putter RBK-sangen på plass i stereo'en og starter hjemturen.

Ingen banker RBK, og hei å hei å hei å hå!

*Med fotball-hilsen fra to tribunesliter
Roar N. Høyem og Per Jørgensen*

Gleden over å ergre seg?

Er det gleden? Nja. Gleden er her. Den er beskrevet som noe fysisk: «Vi kjenner sitringen i kroppen.» De snakker om at det er «trivelig å være tribunesliter.» Kampen slutter med nok en RBK-seier og jubelropet «herlig».

Men grunnstemningen i denne beskrivelsen er ikke glede. Den er fullstendig dominert av det motsatte - av klager og anklager, problemer og misnøye. Allerede i femte linje dukker første klage opp: parkeringen. Så går det slag i slag. Legg merke til ordene de to

«Det negative er det viktigste»

bruker. Det er verb som *savner*, *irriterer*, *hater*. Adjektivene er slike som *horribel*, *kjedelig*, *helt idiotisk*, *noe så dumt*. Utbruddene er *huff* og *fy f...*

Dette er ganske sterkt - og helt tydelig: Det negative er det viktigste. Leser man dette, får man et klart bilde av at det som lokker til Lerkendal, er muligheten til å ergre seg. Bevegelsen Rosenborg er først og fremst en ergre-bevegelse. Lerkendal er stedet man kan få tatt ut oppmagasinert irritasjon, misnøye, forakt, hat. Vi får uten videre gå ut fra at følgende setning hos de to herrer er mer billedlig enn bokstavelig beskrivelse av hva som foregår:

«Etter mange sigaretter og et par spark i baken på han som står foran, blåser endelig dommeren av.» En sunn sjel i et sunt legeme?

Bortsett fra den språklige konstruksjonen, som tilsier at det er dommeren som røyker og sparker før han blåser av, viser denne setningen at ergrelsen ikke ligger langt unna lysten til vold. Med andre ord - behovet for å utagere begrensers seg ikke til kjeftbruk.

Stemmer dette bildet - av et klagende og anklagende, smålig og aggressivt publikum - med spillernes opplevelse? Utvil-

somt. Les Sverre Brandhaugs erfaringer i rammen på side 30. Han har opplevd et publikum som kjefter og håner mer enn de bekrefter og jubler.

Åges fotbaill

Denne forståelse blir ytterligere bekreftet hvis vi går til Åge Aleksandersen. Han er ihuga RBK-tilhenger. Han er på mange måter folkets dikter - i den forstand at han i sine tekster har vist sjelden evne til å sette ord på følelser, lengsler og behov mange kjenner seg igjen i.

I visa «Fotbaill» er han meget klar:

FOTBAILL

ROTSÆKK
DRIBBLE VÆKK
FOTBAILL'N DEIN E ROINN
DÅRLIG SPÆLL
MEN LIKEVÆLL
FÅR VI MANG EI HERLIG
MANG EI HERLIG
MANG EI HERLIG STOINN.

STRÆKK ARMAN OPP I VERET .
OG SKRIK
DOMMERN E EI KU
DET VA ALDRI VERDEN OFFSIDE
HERREGUD KA SKA MAIN TRU
NÅR DOMMERN HOILL MED MOTPARTEN
OG LINJEMAINN E BLIND
JAU FOTBAILL
DET E SUHT FOR BADE
KROPP OG SJEL OG SINN.

DET LIGG EIN MAINN PÅ BANEN
OG MAIN SKRIK SÅN E HELT VILL
DA HØRE VI FRA STORE STÅ:
SPARKEN SÅN BLI STILL
JAU LIVET DET E HARDT
OG ENDA HARDER SKA DET BLI
BÆRRE VENT TE RETURKAMPEN
SKA DÆM JAGGU ME FÅ SVI.

NÅR KAMPEN SÅ E OVER
OG MAIN RUSLE NEDSLÅTT HJEM
STÅR A MOR NERVØS I DØRA
OG SPØR:
VAINN DÆM KJÆRE VENN?
HELD KJEFTEN PÅ DÆ KJÆRRING
HERRE HAR DU ITJ NAKKA MED
SÅ VÆR STILL A SLÅ PÅ
SPORTSREVVYEN FØRR NOMÅ Æ
HA FRED.

Hva er stemningen i denne teksten? Den oser av aggresjon. Vi begynner med å skjelle ut en Rosenborg-spiller: «Rotsækk». Så skjeller vi ut dommeren. Han er «ei ku». Når en fra det gjestende lag ligger

og vrir seg på banen i smerte, kommer ropet: Spark 'en så 'n blir still. Det er ikke diktning. «Den overhørte jeg under en kamp,» sier Åge Aleksandersen. Man skjønner at «a mor står nervøs i døra» når kaill 'n kommer hjem, for hun får også en lite vennlig trøkk: «Held kjæften på dæ kjærring». Men dette sinnet er ingen belastning for publikummeren selv. Det er tvert om en avlastning å gå på kamp:

«Jau fotbaill/det e sunt for både/kropp og sjel og sinn».

Det finnes altså gode holdepunkter for å hevde at for de relativt godt utdannede,

«Gjemt i massen kan man være rå og hatsk»

avislesende 30-åringene som fyller Lerkendal, fungerer bevegelsen Rosenborg som et utlevesmulighet. Gjemt i massen kan man være både rå og ufordragelig og hatsk. «På Lerkendal får du anledning til å bryte ut av et ellers kjedelig mønster, du kan hengi deg til ville aggresjoner, eller også til spontan jubel. Du kan ikke gjøre sånne ting med 250 mennesker rundt deg. Da blir du lagt i jern og båret ut,» sier Åge Aleksandersen.

Et daut flertall

Forfatteren Ingar Skrede forsøker å dempe inntrykket av et potensielt aggressivt publikum. I programmet for kampen RBK-Sampdoria 2.10.91 betegner han den skikkelsen Åge Aleksandersen gir ord til, som et surt mindretall:

Tilskuerne på Lerkendal er ikke først og fremst negative, men trege. At et daut flertall lar et surt mindretall slå an tonen, så å si.

Om han har rett, er det likevel et faktum at de tause og trege lar seg styre av de sure og sinte. Det må bety at det ikke finnes nok motkrefter på tribunen mot det aggressive. Det må igjen bety at alle på en eller

annen måte kjenner seg igjen i det negative og lar det råde.

Hva skjer på Lerkendal?

Mye tyder altså på at en underliggende drift mot Lerkendal er aggresjonen. Dette gir fort ubehagelige assosiasjoner til fotballvold og atskillige dødsfall på tribuner rundt om i Europa. Det kan neppe være tvil om at i mange land er tribunen og områdene rundt arena for både slagsmål og det som verre er.

Hva skjer egentlig på Lerkendal? For noen år siden var det en episode med knivstikking utenfor banen. Klaus Berg forteller at RBK

«En politimann for hver 1000 tilskuere»

er meget oppmerksom på problemet: «På overfylte tribuner kan det lett skje noe. Det kan vi ikke risikere. Det må være trygt å ta med barna på Rosenborgs kamper. Blant annet satser vi mye på å holde brennevinet ute. Vi regner med at vi trenger en politikonstabel for hver 1000 tilskuere pluss noen sivilkledd spanere.»

Bevegelsen Rosenborg er altså ikke nødvendigvis noen idyll.

Kultiverte trøndere

Men her er det noen punkter som bør klargjøres.

Hvis det er riktig at fotball og RBK gir en sosialt akseptabel mulighet til å leve ut mer aggressive impulser, skal man takke og bukke. Dette er ikke noe nytt. Allerede de gamle grekere - i dette tilfelle Aristoteles - så betydningen av å kunne delta i sterke opplevelser satt igang av andre. Katharsis, renselse, kalte han det. Shakespeare måtte legge inn mye vold i sine tragedier, for han konkurrerte i underholdning med offentlige henrettelser. I dag er markedet for action- og voldsvide-

Sverre Brandhaug:

- Så håret flagrer!

Han spilte i Rosenborg i 11 sesonger og tilførte norsk fotball et elegant artisteri som er sjeldent. Han er kanskje det beste uttrykk for Rosenborg-kulturen: Det lekende, sjanseskapende. Sverre Brandhaug kunne skape mye av det som så umulig ut. Finne åpninger i et forsvar med pasninger som traff på millimeteren. Han er den RBK-spilleren som har scoret flest mål - etter Odd Iversen.

Men han danset på slak line. Han hadde ytterst små marginer å gå på. Dermed skaffet han seg fallhøyde. Når det gikk galt, kunne det gå skikkelig galt. Han kunne forsvinne helt fra en kamp. Han var ingen sliter som hadde slitet å falle tilbake på. Derfor ble han spilleren publikum elsket - og elsket å anklage, håne, pipe ut. «Sverre Brandhaug kunne ha det hardt på Lerkendal. Deler av publikum tolererte ikke mye krøll av ham,» sier Åge Aleksandersen.

-Jeg har vært skikkelig forbannet på publikum mer enn én gang og sagt fra gjennom pressen, sier Sverre Brandhaug ved et vindusbord i klubbhuset på Lerkendal. Nå er hans tid med publikum over. Nå arbeider han i Rosenborg Sport A/S.

-Merket du publikums reaksjoner godt når du spilte?

-Åja, jeg fikk med meg det meste. Vi fører en slags dialog underveis og melder tilbake til tribunen. Jeg er glad jeg holdt på min spillestil og ikke lot meg påvirke av publikum. Ofte gikk det på millimeteren. Da er det lett å bomme. Og da kom reaksjonene. Når jeg senere traff med en enkel pasning på tre meter, kom hånklappingen.

-Hendte det du var redd publikum når du gikk på banen?

-Nei, ble jeg hånet en søndag, visste jeg at det kom en ny mulighet den neste.

Sverre Brandhaug løper fra svenskene.

Og på litt avstand ser jeg jo at de satte pris på meg. Men de satte kravene høyt. De ønsket jeg skulle være den jeg var, men samtidig en tøff spiller. Det går ikke.

-Hva synes du om Lerkendal-publikummet?

-De setter ikke igang noe. Jeg kunne tenkt meg mer støtte når det går dårlig. I semifinalen mot Start i 1988 sto det 0-0 ved pause. Da var det helt taust på tribunen. I 2. omgang ble det etterhvert 5-0. Da kom jubelen. Men da trengte vi den ikke. Det virker psykisk på motstanderne at vi har publikum med oss også når det går dårlig, når vi sliter. Men den støtten får vi ikke. Rosenborg får så håret flagrer. Men motstanderne - de får heller aldri noen anerkjennelse.

oer anseelig. Den utlevelse som skjer på Lerkendal, tilhører altså den mer konstruktive.

Lerkendal-publikummet er ikke mer ufordragelige enn tribuneslitere andre steder i landet. Tvert om. Vålerengen i Oslo har sitt beryktede «apeberg», en relativt brutal gjeng undommer som bruker uttrykk fra kjønslivets mer tvilsomme gleder til å beskrive motstanderne og utagerer med direkte vold. På Brann Stadion i Bergen møter tilhengerne opp lenge før kampen og mobber Branns motstandere når de ankommer banen. Men

«Verst i kjeften på Lillestrøm»

Brann-tilhengerne er reale og anerkjennende på tribunen under kampen. De som er verst i kjeften, ifølge Sverre Brandhaug, er Lillestrøms publikum på Åråsen.

En kulturinstitusjon

Man skal ikke glemme at for det første har Rosenborg klart det ingen lag på Østlandet har vært i nærheten av - bli et samlingspunkt for en hel landsdel. Selv liker RBK å fremstille seg som en kulturinstitusjon for hele Midt-Norge. Synspunktet kan forsvares. Flere folkekjære kunstnere er identifisert med Rosenborg - fra Åge Aleksandersen til Arve Tellefsen. Apebergets primitivitet er tross alt nokså fjern fra den kultur som preger bevegelsen Rosenborg. Den trønderske treghet kan altså fremstå som nokså dannet i denne sammenheng.

«Maskuline anklager og krav»

For det andre skal man ikke se bort fra kulturens særpreg. Den sydlandske, lett hysteriske, ukritiske begeistring er ikke nordmanns vis - og langt mindre trønders. I en så maskulint preget kultur som fotball er det dessuten trolig mer nærliggende å gi uttrykk for engasjement gjen-

nom kritikk, anklager og krav enn gjenom den løsslupne jubel.

Ingen oppmuntring

Men la oss undersøke om det går an å komme lenger inn mot nerven i forholdet mellom spillerne og publikum.

Det er påfallende at publikum - som kanskje har reist langt og gitt avkall på en del - føler liten lojalitet mot RBK på Lerkendal. «I nødens stund, når Rosenborg plundrer - da kunne nok det tause flertall vært ørlite mindre taust,» sier Ingar Skrede videre. Publikum gir ingen støtte når Rosenborg-spillerne har problemer, ingen oppmuntring, ingen hjelp. Publikum stiller krav og blir avvisende når kravene ikke innfris.

Hvem er det som opptrer slik? Barnet. Publikums forhold til RBK er en assymetrisk relasjon. Det vil si at publikum er barnet som kan kreve og klage og avvise. Spillerne er foreldreskikkelsene som skal

«Publikum er barn, spillerne er foreldre»

tilfredsstillende. Om de har det vanskelig eller sliter, angår ikke barnet. Det skal ha sitt og blir vrangt når det ikke får det som forventet. Ufordragelig borskjemt er det også. «De er skikkelig forvent. Det er ikke hver dag vi taper fotballkamper på Lerkendal,» sier Nils Arne Eggen. Sverre Brandhaug sier det slik: «Jo bedre vi spiller, desto mer kravstore blir publikum. Når spillet ikke fungerer, vendes tomme ned.»

Bevegelsen Rosenborg er altså et forhold mellom flinke foreldre som gjør hva de kan for å tilfredsstillende lite takknemlige barn de har skjemt bort.

Men her er det noe mer.

Hvor står målet?

Sverre Brandhaug forteller en meget interessant episode fra en kamp mot det tyske

storlaget Borussia Mönchen Gladbach i 1988. «Etter 20 minutter lå vi under 0-3. Så tok vi oss sammen. Ved pause var stillingen 3-3. Et stykke ut i 2. omgang ledet vi 5-3. Da begynte vi å trille ball i hatt med tyskerne. Vi lekte oss. Men publikum skreik: «Veit dere ikke hvor målet står!» Ethvert annet publikum ville klappet takten til vår lek.»

Hva er dette for et paradoks? Hvorfor blir publikum forbannet når heltene lykkes? Det er lettere å komme på sporet hvis vi stiller spørsmålet slik: Hva er det

«Ikke sol dere i egen dyktighet!»

publikum vil ha seg frabedt?

Det overlegne, selvfornøyde. At Rosenborg leker seg med tyske mestre - briljerer, hoverer, soler seg i glansen av sin dyktighet.

Denne reaksjonen kan man forklare på to måter. For det første at norsk puritanisme slår igjennom. Her er det en jobb som skal gjøres - gjerne elegant, men ikke med unyttig jåleri! Den puritanske folkesjel har aldri hatt sans for det lekende, overdådige.

For det andre at publikum på Lerkendal fungerer på samme måte som slaven bak de triumfombruste romerske keiserne på seiersferd gjennom Roma: Memento mori! Husk midt i triumfen at du er dødelig!

Jante i konflikt

Men denne forklaringen har en dansk/norsk variant som er mer nærliggende å ty til: Janteloven. Er det den som gjør seg gjeldende her? Muligens, men det er i så fall en trøndersk Jante i konflikt med seg selv:

Dere skal være gode, men dere skal ikke vise at dere vet at dere er det. Vi vil ikke ha noe av det høymodige, arrogante. Sverre Brandhaug er god, han er artist, men han må ikke tro han er noe - vi tar ham hardt og med glede når han feiler. Publikum fortel-

ler spillerne: Dere skal være noe, dere skal bekrefte oss ved å være bedre enn andre. Men ikke så mye bedre. Dere skal nemlig være som oss.

Hemmelig skam?

Når publikum vil stoppe Rosenborgs overlegne lek med mestrene, ville noe psykologer trolig hevde at det også er skam involvert: Å se spillerne være så gode treffer de mer skamfulle, hemmelige drømmer om egen storhet, egen fortrefelighet. Få dem ned på jorda igjen! Veit dere ikke hvor målet står! Arve Tellefsen gir uttrykk for noe av dette. Riktignok i et nokså lett-bent intervju, men han setter trolig navn på noe av det som ikke vil at Rosenborg skal leke med tyske mestre. Han kaller det sjananse:

- Når blir du sjenert?

- Når Rosenborg vinner! Hver gang Troillungan vinner, er det nødvendigvis et annet lag som taper. Det verste jeg vet er folk som triumferer over noen som har tapt!

«Vi skal være noe, men vi skal ikke være noe»

Bevegelsen Rosenborg lever altså i denne konflikten: Vi skal være noe, men vi skal ikke tro at vi er noe. I hvert fall ikke vise at vi tror det.

Ikke rart det er stille på tribunene.

Vi skal være folkelige

Det interessante er at denne konflikten avspeiles i RBKs selvforståelse. I 1960 - første gang man virkelig var noe - gjorde RBK en feil. «Vi fikk nok suksess for tidlig. Vi ble arrogante, verdensmestre. Ingen skulle komme og lære oss noe,» sier Eldar Hansen. Slikt går i sydlige land - med alpinstjerner som Alberto Tomba. I Trøndelag går det ikke. Nå er denne erfaringen

nedfelt i RBKs måldokumenter:

Fra 1989 ligger tre overordnede fotballfilosofiske prinsipper til grunn for måten vi setter oss mål på i RBK:

1. I RBK tenker vi positivt, offensivt og konstruktivt som grunnlag for vår spillestil: Artig, angrepsvillig og attraktiv fotball.
2. I RBK skal høyere resultatmål alltid være fundert i en gjennomvurdert plan for prestasjonsforbedring.
3. Vi skal være folkelige.

Hva står det her? De to første punktene sier: «Vi skal være noe!» Det siste punktet sier: «Vi tror ikke vi er noe!» Eksegesen av punkt tre

«Ikke gå din vei før de spyr!»

som leveregel for spillerne lyder ifølge en av lederne omtrent slik: Du skal alltid være imøtekommende når folk snakker til deg - om de er aldri så fulle og kranglete. Du får ikke gå din vei før de spyr på deg. Memento mori.

Forbi Klett-krysset

Selvfølgerlig er det også jubel, takknemlighet og hengivenhet i bevegelsen Rosenborg. Men disse følelsene kommer mer indirekte til uttrykk - først og fremst gjennom det faktum at man møter opp. Gang på gang: «Endelig er søndagskvelden kommet, med ny toppkamp på Lerkendal.»

Nils Arne Eggen sier det slik: «I det ytre er det kort vei fra Kapitol til den tarpeisk klippe. Tommelen vendes fort ned. Men publikum er egentlig veldig patriotisk. På en litt treig måte. Jubelen kommer til uttrykk gjennom trofasthet. Publikum kommer igjen. De blir ikke borte.»

«Publikum er patriotiske - på en treig måte»

For det gåtefulle folket på Lerkendal kan juble. Bare ikke hjemme i egen stue. Der gjør man ikke slikt. Der viser man sindighet og kontroll. Men når man er borte - «da stiger entusiasmen,» forteller Nils Arne Eggen. «Den er proposjonal med avstanden fra Lerkendal. Våre tilhengere er langt mer sydlandske straks de har passert Klett-krysset.»

Når bevegelsen Rosenborg er ute i verden - da holder den sammen!

Å hei - å hei - å hei å hå-hå.

Finnes det noe mindre sexy?

Bevegelsen Rosenborg har mange motstandere. Langt fra alle lar seg frelse. Her er en 24-årig studiene, referert i programmet RBK-Tromsø 20.8.89 av Jørn Ødegård:

Rammen rundt virker frastøtende på meg. Publikums skitkasting og grove kommentarer er primitive og totalt ukulturelle. Svette, ubarberte mannfolk med fortsatt preg etter lørdagens karsk-inntak i sofakroken. Spillerne? Legger og lår er klumpete - det er tydelig at de aldri har strukket ut. Og finnes det forresten noe mindre sexy enn en fotball-shorts?

¹ Programmet RBK-Strømsgodset 30.6.91

Hans Rotmo og Åge Aleksandersen utfolder seg på Lerkendal:
Ut av et kjedelig mønster.

Åge Aleksandersen:

Bekjennelser fra en supporter

-Nå er jeg litt spesiell, begynner Åge Aleksandersen.

Han er blitt spurt om hvorfor han tilbringer søndagskveldene på Lerkendal Stadion, heller enn å gjøre nytte for seg på annet vis. Han svarer at det selvfølgelig er en sportslig side, de er gode, Rosenborg-spillerne, og de vinner som regel.

-Men jeg går like mye for å oppleve det som foregår på tribunen. Det er så mange slags mennesker der - geografisk, sosialt - som samtidig har et slags merkelig fellesskap. Det meste er lov, kanskje bortsett fra å heie på motstanderen.

Det er ingen som kikker på deg på Lerkendal. Hvis du reiser deg, hyler mot dommeren i raseri, brøler skjellsord mot en

«Du kan bryte ut av et ellers kjedelig mønster»

motspiller, da er det ålreit. På Lerkendal får du anledning til å bryte ut av et ellers kjedelig mønster, du kan hengi deg til ville aggresjoner, eller også spontan positiv jubel. Det er artig å være med på.

Da blir du lagt i jern

-Men hvorfor Rosenborg, kunne det ikke like godt vært Strindheim?

-Strindheim? De har pr. idag ikke tilstrekkelig sportslig kvalitet. Dessuten er det for lite folk på tribunen. Du kan ikke gjøre sanne ting med 250 mennesker rundt

deg. Da blir du lagt i jern og båret ut.

-Hvorfor på Lerkendal, hvorfor ikke på Ullevål?

-Vi har en annen kulturell tilhørighet til Trondheim og Trøndelag. Oslo har dessuten ikke klart å frembringe en fotballklubb av samme standard.

-Hva er det som gjør om du går på kamp eller ikke?

-Jeg må føle en grunn. Et toppoppgjør er selvfølgelig grunn god nok. Men jeg kan også lage meg grunner. Det kan være

«Går for å se dem spise i seg skrytet»

behovet for å se et tap fra forrige sesong hevnet. Eller det kan være at motstanderen har skrytt i avisa om at han skal vinne. Da går jeg for å se dem spise i seg skrytet.

-Men hvis det regner? Eller snør?

-Været betyr ingen ting.

-Er det viktig for deg at Rosenborg vinner?

-Ja, veldig viktig. Men det er også viktig at de spiller den type fotball de er kjent for. Hvis det blir for defensivt, går jeg trøtt.

Setter pris på en sliter

-Hender det at du klapper for en motstander?

-Javisst. Vi er romslige sånn, vi trøndere. Men det må være noe helt enestående. Jeg husker jeg klappet da Jan Fuglseth (Mol-

*Åge Hareide
fotballtrener,
om Rosenborg:*

Fornøyelse å møte RBK og slå dem!

Rosenborg betyr mye for norsk fotball. De er klubben alle ønsker å slå, og de trekker publikum til kampene. Moldes beste besøkte kamper har alltid vært mot Rosenborg. Vi kan nok misunne RBK den publikumsoppslutningen de har - et tilskuertall som er høyere enn mange profesjonelle klubber ute i Europa, og dette gir dem et solid økonomisk fundament.

Norsk fotball trenger klubber som satser profesjonelt og som hever standarden i norsk fotball. Rosenborg har vært tøffe nok til å gå ut og si at deres målsetting er å hevde seg i Europa, og de er en klubb med større potensiale enn både Brøndby og IFK Göteborg. selv har jeg alltid hatt stor fornøyelse av å møte RBK - og slå dem!

de) valset opp med Rosenborg og vant 4-0 så og si på egen hånd.

-Når var det?

-Jeg tror det var for sju år siden...

-Rosenborg er et lag, men også 11 spillere. Hva betyr den enkelte spiller?

-Folk på Lerkendal setter pris på en god spiller. Applausen sitter løst når noen gjør en god jobb. Men det kan også slå ut motsatt. Sverre Brandhaug kunne ha det hardt på Lerkendal. Deler av publikum tolererte ikke mye krøll av ham.

Et pluss på Lerkendal er at vi ikke bare heier på stjerner. Folk

«Du kan stole på Trond Henriksen»

setter pris på en sliter som Øystein Wormdal og Trond Henriksen. Dem kan du stole på. De er kanskje aldri 110%, men heller aldri 40. De er stødige og gode på 93. Glimrende klubbspillere.

Kamp på liv og død

-Du har skrevet en sang om fotball. Den er nokså primitiv. Hvorfor ble det sånn?

-Jeg kunne godt skrevet andre typer sanger, vakre sanger, varme sanger. Men det var nå sånn den ble. Fotball er på mange måter en kamp på liv og død, mann mot mann. Det kan være brutalt, ufint, men også veldig vakkert.

Sangen min handler nå ellers mest om det som foregår på tribunen. «Spark'n så bli' still» overhørte jeg under en kamp. Ett vers burde forresten vært skrevet om. Kjerringa står ikke lenger i døra når kaill'n kommer hjem fra kamp. Hun er med.

-Nils Arne Eggen karakteriserer Rosenborg som en kunnskapsbedrift hvor spillerne utvikler spisskompetanse gjennom detaljerte prestasjonsprosesser.

-Det der har ikke noen mening for meg. Jeg oppfatter Rosenborg som en blanding av profesjonell dyktighet og amatørmessig diletterteri. Det utenomsporstlige le-

«Dere kan gjøre hva dere vil, gutter, men ballen får dere ikke!»
Trond Henriksen - stødig og god på 93.

derskapet virker svært lite strømlinjeformet.

«En blanding av dyktighet og diletterteri»

Ihvertfall profilerer de seg sånn i avisene.

-Da Rosenborg for noen år siden skrev under sponsoravtale med Shell, forlot du Lerkendal i protest. Hvordan ser du på episoden i ettertid?

-Det var veldig ubehagelig og en personlig tung belastning. Men jeg hadde egentlig ikke noe valg. Jeg som tre uker før

hadde stått og spilt til inntekt og støtte for menneskerettighetene i Sør-Afrika, kunne ikke nå si at det mente jeg ikke. Så svaret var forsåvidt gitt på forhånd. Det som kanskje skuffet meg mest, var at så mange andre artister som var i samme situasjon, toet sine hender. De gikk merkelig stille i døra.

Den dag i dag synes jeg Rosenborg skulle latt være å ta imot penger fra Shell, situasjonen tatt i betraktning. Det ga en uheldig signaleffekt, sier Åge Aleksandersen.

Gunnar Sand

Balanse. Ledighet.

Acem-meditasjon er en anerkjent og velprøvet metode til avspenning.
Øker stress-toleransen.
Gir overskudd.

Utviklet av et norsk miljø med leger og psykologer gjennom 25 år.

Individuell påmelding, i grupper eller gjennom bedriften.

Ring Acem - telefon 02 83 04 83 eller 07 51 88 00
og få tilsendt kursoversikt.

**Acem-meditasjon
- et norsk kvalitetsprodukt**

DYADE-intervjuet:

Du kan si hva du vil om Nils Arne Eggen

*Det er riktig, alt
sammen. Slik lyder
ett utsagn om
Rosenborgs trener.
Et annet lyder slik:
Dersom Nils Arne
Eggen ble funnet
død på gaten i
morgen, ville
samtlige
Rosenborg-spillere
kunne bli mistenkt
for mordet. Men
han er en
sammenhengende
fotballsuksess
gjennom mer enn
30 år.*

Nils Arne Eggen om

Blindern:

«Jeg dumpa rett i fanget på Berge Furre og Einar Førde. Vi leste historie så øya satt fast på side 314, løste verdensproblemene og var livredde for USA-imperialismen.»

Tid:

«Jeg tror jeg er en bra lærer og en bra fotballtrener, men jeg er en dårlig ektemann. Det er ikke tid til alt.»

Henrik Wergeland:

«Han var ingen trøtthaug, som mange tror. Han ville elsket fotball.»

Hvite skjorter:

«Av og til, når jeg synes det er for dårlig piff i laget, tar jeg på meg ei hvit skjorte med ekstra lange ermer - og så stiller jeg meg opp foran gutta og bretter opp skjorteermene, sakte og teatralisk.»

Maradona:

«Han er en anti-atlet, han ser ut som ei tønne. Men i fotball er han stor, fordi han har et så fantastisk motorisk register, og fordi han har så mye skapende evne i seg.»

Han har fått til resultater ingen gjør ham etter. Sannsynligvis ville han vært en markert skikkelse i norsk samfunnsliv uansett hva han hadde brukt sitt uslitelige engasjement på.

På en måte er historien om Rosenborg siden 1960 også historien om Nils Arne Eggen. Klubbkulturen bære mange av hans trekk. Han tilhører den mektige 60-generasjonen i RBK, ble hentet inn fra Fannrem 19 år gammel til guttegjengene i Trondheim. Havnet nederst på rangstigen, ifølge noen, ble hoggestabbe på grunn av dialekten. En drøss mesterskap som aktiv med Rosenborg og Vålerengen, der han spilte mens han studerte på Blindern til cand. philol. Gjorde det bra på landslaget. La opp som aktiv etter 69-sesongen, trente Rosenborg til «the double» i 1971. Ikke på grunn av meg, på tross av meg, sier han om det. Udiskutabel suksess som fotball-trener senere: Landslaget, OL-laget, Moss, Rosenborg. Meget engasjert. Meget engasjerende. Og meget omstridt.

En gærning som Mozart

Hvem som er den beste fotball-treneren i Norge? Sett Nils Arne Eggen langt foran, så kan vi begynne å diskutere de andre. Sier noen. Man kan brukes ikke til å undervise på Fotballforbundets avanserte trenerkurs. Naturlig nok. Man bruker ikke en gærning som Mozart til å undervise i komposisjon. Sier noen.

Hans lederstil er uhyre vital og deltagende, men meget anstrengende. Han blander seg inn i det meste. Hadde han vært leder i en bedrift, ville

«Han blander seg inn i det meste»

fagforeningene og verneombudet hatt mer enn bok å gjøre. Sier noen. Men han er en meget stimulerende foreleser om ledelse og kreativitet og blir brukt flittig av Rosenborgs samarbeidspartnere i næringslivet. Han bruker sine erfaringer som lektor og

pedagog med teorier hentet fra sosialpsykologi og adferdsteori og mangt annet. Han er avgjort filosofisk anlagt. Han er nesten visjonær i sin evne til å se muligheter i fotball, sier noen. Først og fremst i fotball som kreativt angrep. Det er det

«Han er nesten visjonær, sier noen»

vanskeligste og derfor det engasjerende. Å organisere forsvar er han ikke så godt til, sier noen. Trolig fordi det ikke engasjerer ham like sterkt. Å lage gode forsvarssystemer er mye mindre utfordrende.

Gjennom hele fotballsesongen metter han journalistenes behov for dramatik og spissformuleringer. Han skjeller ut spillerne i full offentlighet og ber om unnskyldning. Han røyker like hissig som han snakker. Han driller spillerne også i litteratur. Han har en forestilling gående på trenerbenken under kampene. «Jeg går ofte på kamp, og da helst på ståtribunen. Der har jeg best oversikt over Nils Arne Eggen. Spillet skiter jeg i», sier Øystein Dolmen.[†] Nils Arne Eggen ler:

Ingen verdig banksjef

Jeg kan sitte rolig hvis jeg vil. Jeg tror på ledere som er medledere. Det jeg gjør på kampene, er et bilde på at jeg lever med. Spillernes problemer er mine problemer og vise versa. Det kan gå langt over streken, men det gjør vi opp der og da. Fotball må være en blanding av seriositet og show. Det er mange som ikke skjønner dynamikken her. Du kan ikke opptre som en verdig banksjef. Du skal være både formalleder og reell leder. Og en reell leder er en som både forfølger og lar seg forfølge. Lar dem vise sin aggresjon overfor meg. Du må ikke være redd for det. Ellers blir det ingen løsninger. Det er en helt annen toleranse for måten du uttrykker deg på i et fotballag, både kroppslig og verbalt. Det ligger i selve systemet. Og takk for det.

DYADE: De er forbanna på deg av og

Seriemester i 1967, kåret av VG til årets beste spiller. Tor Røste Fossen voktet målet.

til, spillerne?

Nils Arne Eggen: Åja, skikkelig. Og det må de være. vet du. Ikke at jeg er noen ideell leder, nei - men på den ene siden er du klovn, så er du sjef, og så er du far. Du er både den som forfølger og blir forfulgt. Og du må tåle det. Vi er en

«Du er klovn, du er sjef og du er far»

kunnskapsbedrift. Vi lever bare av vår dyktighet. Og da må de som skal være sjefer her, ha minst samme dyktighet som spillerne, det vil si produsentene. Du kan ikke være skolelærer - flink til å administrere trening. Da klarer du ikke kommunisere med dem. Men du kan heller ikke bare være en av dem - for da blir det bare rot. Det må være humor. Vi sier det sånn - at en Rosenborg-trening uten en god latter, den er bortkastet. Men da kan vi ha vært sinte på hverandre ti ganger i løpet av den samme treningen.

Det handler om å være seg sjøl. Det er viktig for spillerne. Det er viktig for meg.

Kaviar på toppen

DYADE har en avtale med Nils Arne Eggen i Rosenborgs klubblokaler på Lerkendal. En tyskerbrakke som ble bygget pent om for fire år siden. Innenfor inngangsdøren er det ekspedisjonslokaler og trapp opp til 2. etasje, der administrasjonen i Rosenborg Sport A/S holder til. Videre innover første etasje er det trenerkontor og innerst møtelokale med premiesamling og et lite kjøkken med råvarer til et enkelt lunsjbord - 10 kr. for lunsjen - som settes frem hver dag. Man blir godt mottatt. Spillere er innom.

Nils Arne Eggen smører seg lunsj - en fire-fem blingser som avsluttes med kaviar på toppen. Han tar med seg maten inn på kontoret: «Vi kan da ete underveis.» Blingsene blir stående urørte på skrivebordet hans den neste halvtimen. Han lar seg ikke målbinde av mat eller sult.

Kreativitet er utgangspunktet. Noe av det mest spennende i fotball er forholdet mellom system og frihet, mellom struktur og improvisasjon.

Fotball som metafor

Nils Arne Eggen: Et fint utgangspunkt - kreativitet i litt vid betydning. Jeg bruker å definere det sånn at kreativitet er å finne stadig nye og bedre løsninger på de mange problemer som oppstår. Fotball er velegnet som metafor. Du må ha struktur - i fotball kalles det systemer eller strukturer - men det er bare et utgangspunkt for hvordan du plasserer spillerne. I tillegg kommer det samhandlingsmønsteret du har øvd inn, og har du øvd det inn fra A til D, kan kreativiteten begynne på E. Altså på et høyere nivå. Hvis du ikke har et slikt mønster, må alle situasjonsfortolke hele veien, og da kommer de fleste ikke lenger enn til B. Det er altså visse grunnmønstre som er utgangspunktet, og så - når det fungerer - når situasjonen er kommet til D, vil du ha mange løsningsmuligheter - der skapes kreativiteten i et lagspill.

Det er det ene utgangspunktet. Et annet er like viktig: All samhandling er fundert på at all dyktighet - og det er et videre begrep enn ferdighet - at all dyktighet er basert på såkalte relasjonelle ferdigheter. Det vi si at du er god eller dårlig sammen med noen. Det vil si at du er nødt til å hente ut de iboende plussfaktorer som

«Du er god eller dårlig sammen med noen»

finnes i dine samarbeidspartnere. Og det gjelder både i næringslivet, i lagidrett eller i forskning.

Jeg har ofte brukt filmen om Oppenheimer som bilde - han som laget atombomben. Produktet er tvilsomt, men han samlet de beste fagfolk fra hele verden - og så brukte de hverandres spisskompetanse. Det er det lagspill går ut på.

En kunnskapsbedrift

Et fotballag er en kunnskapsbedrift. Det vil si at du er langt utover industrialismen, der maskiner og arbeidskraftmengde er avgjørende. Fotball representerer også en nyhumanisme som holder på å bre seg i skapende virksomhet - fordi man blir inspirert og utfordret av andres kreative evne. Det er det som skaper framgang, i fotball som i høyteknologiske bedrifter - eller om du skal lage jernpellets i Elkem. For hele tiden må du prestere - og jeg ser ikke noe negativt i det. Mange sier at det er forferdelig materialistisk og kapitalistisk og alle de skjellord man kan finne - men det er det jo ikke. Det er slik vi jobber i Rosenborg, og det tror jeg

«Du utvikler deg i kraft av at andre utfordrer deg»

alle må gjøre. Det vil si at du må finne din egen rolle, og når du kan den, ligger det i rolleakseptet at du har plikt på deg til å utvikle den. Ikke sant? Du utvikler den, men i kraft av at de andre utfordrer deg.

Dette er ikke noe jeg har funnet på - det bygger på velkjente, nå kaller vi det ofte sosialpsykologiske teorier, men det er jo egentlig gruppeteori, sosialpsykologi. Men sånn virker vi mennesker sammen.

Nedfelt i postulater

DYADE: Men dette må du ta ned på individplan som fotballtrener?

Nils Arne Eggen: Ja selvfølgelig, dette jobber vi med hver dag.

DYADE: Hvordan gjør du det?

Nils Arne Eggen: Når det gjelder vår egen prestasjon, som jeg er hovedansvarlig for, så lager vi en filosofi, og den er spissformulert gjennom såkalte postulater. Vi har et postulat for det at du hele tiden ser på prestasjon i forhold til resultat. Vi sier at - og det er faktisk nedfelt i Rosen-

Svein Inge Thime
sportsjournalist,
om Rosenborg:

Ble skjelt ut i NRK

Rosenborg har gjennom årene hatt stor betydning for norsk fotball. De har hatt slike sentrale spillere - på godt og vondt - som Odd Iversen, Jan Christiansen og Mini Jakobsen. De har hatt lederskikkelser som Eldar Hansen og Tor Røste Fossen og dagens trener, Nils Arne Eggen.

Han tør gå nye veier og er utradisjonell i den forstand at han tør å blåse ut. Jeg husker en kvartfinale-kamp jeg dømte mellom RBK og Fredrikstad, der jeg viste ut sønnen hans, og RBK tapte 4-3. Nils Arne skjelte meg ut etterpå i NRK for at jeg hadde dømt kampen 90% i Fredrikstads favør. Da vi møttes noe senere, var tonen atskillig roligere, og han sa dette var en utblåsning han bare måtte ha. Det har vært sagt at når norsk fotball har vært dårlig, har temperamentet til Nils Arne Eggen og Start's tidligere trener Karsten Johannesen vært det eneste som har gjort den underholdende.

Du skal være både klovn, sjef og far. Både den som forfølger og blir forfulgt.

borgs formål eller fundament - at alle målformuleringer, resultatmål som settes opp - at du skal vinne ett eller annet, må være basert på en prestasjonsprosess som skal forbedres, ellers blir den meningsløs etter vår mening.

DYADE: Hva mener du med det?

Nils Arne Eggen: Jo, la oss bruke et eksempel fra fotball. Det er så lett å sette mål om at du skal vinne cupen eller serien eller rykke opp om du ikke har gjort det før, ikke sant? Men slike resultatformuleringer er meningsløse hvis man ikke har ordnet prosessen. De prestasjonsfaktorer som skal virke, må settes igang.

Hva skal du bli bedre i?

DYADE: Du må med andre ord finne ut hvordan du skal nå målene?

Nils Arne Eggen: Ja, klart det. For det første må du sørge for å ha et individnivå på spillerne som er høyt nok. Har du ikke det, er det to måter å rette på det - å kjøpe inn eller effektivisere treningen. Vi gjør begge deler parallelt. Setter inn et treningskorps som er basert på dyktighet. Og så angriper man etter Skinner-metoden - det er operasjonalisering, dette. Du ser på hva du kan forbedre hele tiden i prosessen.

DYADE: Skinner - altså en slags adferdsterapi...

Nils Arne Eggen: Nei, ikke terapi. Poenget med operasjonell læringsteori er folkelig sagt at du går inn og ser på utsagnet: «Nå skal vi bli bedre!» Det er et håpløst utsagn. Spørsmålet er: Hva skal du bli bedre i? Og da må du operasjonalisere ut det elementet og ta det - der og da. Og det er en meget møysommelig prosess som går hele tiden. Du er aldri ferdig med den. Og den skal gå i spiral. Så kommer du igjen på stadig høyere nivå hvis den virker riktig.

DYADE: Men hva gjør du med den enkelte? Du må jo jobbe med hver enkelt spiller....

Nils Arne Eggen: Vi kommer til det også. Først må du lære deg dette spissfor-

mulerte - at du bare er god sammen med andre. Her er dine pedagogiske evner viktig - og det er noe du lærer hver dag. Så går vi videre til rammefaktorene, det som ligger rundt selve spillersituasjonene. Og så går vi inn på din rolle. Den må du lære deg. Så må du utvikle de individuelle forutsetningene for å kunne fylle rollen og utvikle den videre. Vi jobber etter et mønster der vi alltid henter ut

«Vi er ikke interessert i hva nye spillere ikke kan, men hva de kan»

plussfaktorene hos den enkelte.

Når nye spillere kommer til Rosenborg, sier vi at vi er veldig lite interessert i hva de ikke kan. Men vi er svært interessert i det de kan. For det de kan, det skal de kunne bedre enn de fleste andre. I hvert fall er det målet.

Tre elementer i en plan

DYADE: Så du forsøkte ikke å få Sverre Brandhaug til å bli en bedre hodespiller.

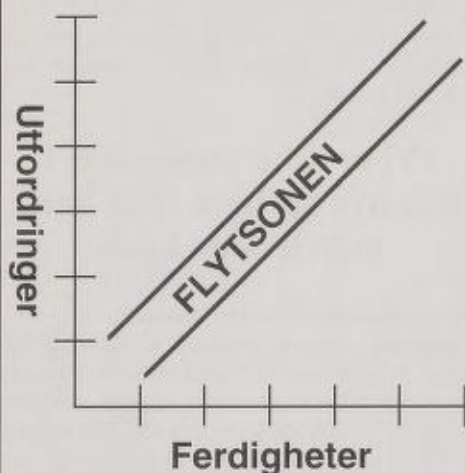
Nils Arne Eggen: Nei, nettopp. Det er et glimrende eksempel. Det er akkurat sånn vi jobber. For det er ofte det læringsprosesser går ut på - at du skal gjøre folk bedre der de er dårlige. Det er en modell for det. Men

«I Rosenborg skal du få bli bedre i det du er god i fra før»

når du jobber kontinuerlig sånn, så gjør du dem faktisk dårligere der de var gode fra før. Vi har jo et postulat for det og, selvfølgelig: I Rosenborg skal du først og fremst bli bedre der du er god fra før.

Det er jo dette folk flest kaller plan. Men en plan, vet du, måten du gjør dette på, den er kun god hvis den inneholder tre elementer:

I flytsonen

«Vi bruker å lage en flytsonne-modell med seks soner. Du har utfordringene oppover aksene og ferdighetene bortover. Der du har ferdigheter på nivå 1, må du få utfordring på nivå 1. Men har du ferdighet på nivå 6, tar du gjerne utfordringer på nivå 6. Og du er fortsatt i flytsonen. Men problemet er jo at miljøet rundt deg utfordrer deg på nivå 6 der du har ferdighet på nivå 1 - det skjer med fotballspillere og alle andre - og da svarer du med angst. Så blir du gradvis dårligere.»

1. At alle som er med, uansett nivå, på banen eller utenfor, må være med på prosessen, ellers begynner de å motarbeide den.

2. Planen må være holdt i en språkdrakt som gjør at alle skjønner hva det dreier seg om. Vi har en 10 - 15 sårne intensjonsformuleringer - eller postulater, vi er litt sakrale vi, vet du. *I Rosenborg skal du få bli bedre der du er god fra før, er ett av dem.* Så kan du ta et situasjonsbetinget: *På egen banehalvdel vinkler vi alltid pasningen inn hvis det er mulig.* Det har med spillermønsteret å gjøre. Det vil si at når ballen er i høyre back-posisjon, starter et sett bevegelser. Og da er de siste bevegelsene i det leddet sterkt i forkant av hele situasjonen. Og den er det bare vi som kjenner. Er du med? Da er vi over på kreativitet. Et kreativt samhandlingsmønster - der er løsningen

«Du kan ikke sende brevkort om at nå kommer en pasning»

i forkant av den situasjonen som skal gi resultatet. Ikke sant? For ellers ville alle fatte den. Du kan ikke sende brevkort om at nå vil pasningen komme dit. Fotball er en meget god metafor. Da kommer du til det siste:

3. Prosessen må være overskuelig i tid. Hvis den ikke er det, blir den farlig. For da fortsetter den å virke etter at nå-situasjonen er endret. Bare spør bankfolk. De så jo det som var i ferd med å skje, men prosessene fortsatte å gå. Du må kunne snu i tide. I hvert fall må du spørre om værmeldinga, bruker jeg si spøkefullt.

Du må være i forkant

DYADE: Du må forholde deg til virkeligheten, med andre ord.

Nils Arne Eggen: Ja, nettopp. Du må forholde deg til stadig skiftende nå-situasjoner. Det er nemlig kreativitet. Ellers blir

du fanget av ett eller annet som gjør at du bremser deg sjøl. Og der må du være i forkant. Det går ikke an å komme etterpå. Da er det for seint.

DYADE: Men for å få spillerne til å bli kreative må du skape en virkelighet de kjenner, sier du, så de slipper å bruke krefter på å lure på hva som skjer...

Nils Arne Eggen: Ja, men så må du få lov til å eksponere deg der du har muligheter, slik at de som samarbeider med deg, henter ut de plussfaktorene du har. Du kan ikke skremme noe til å bli kreativ. Gammel amerikansk straff-belønning motivasjonsteori prøver på det. Men den ble laget under 2.

«Du kan ikke skremme noen til å bli kreativ»

verdenskrig, og jeg bruker å si spøkefullt - vet jeg forvrenger teksten, for det var ikke sånn ment - men skulle du få tusen amerikanske nittenåringer til å springe i land på en sydhavsøy der det lå 10 000 japanere nedgravd med mitraljøser, er det klart at du måtte skremme dem.

DYADE: Da er ikke poenget å være kreativ, nei.

Nils Arne Eggen: Nei, det er noe helt annet. Å svare med straffereaksjoner for manglende respons på kreative utfordringer, det kan gå på skolen. Den gamle tradisjonelle metoden - der du sitter igjen. Men for å være kreativ, må du være motivert. Og du må føle anerkjennelse fra dine samarbeidspartnere, fra nærmiljøet. Det er jo sånne ekskluderings teorier - ikke sant? Jeg kan sette ut folk av laget, og det betyr nesten ingen ting - hvis de veit at de får muligheten til å komme inn igjen. Vi er 18 i A-stallen. Hvis én føler at de andre 17 synes han ikke er god nok - og det er det verste du kan oppleve - da finnes det nesten ingen løsning. Da kan du ikke få ham inn igjen.

DYADE: Da sender du ham til Tromsø i stedet.

Nils Arne Eggen: Vi gjør det med de

Nils Arne Eggen om:

Fornuft:

«Det er ikke bare å trene for å bli bedre. Å stå opp klokka halv seks om morran for å trene, og så gå på ei ny økt om ettermiddagen, det strider mot all fornuft.»

Uendelighet:

«Det er 531 441 muligheter til å sette sammen ei tipperekke med tolv kamper. Mulighetene i en fotballkamp er uendelig mange flere. Uendelig.»

Livslykke:

«Vår grunnleggende filosofi er at livslykken ikke står og faller med utfallet av en fotballkamp. Fotball er ufarlig.»

Forskjeller:

«Forskjellen på meg og en annen bedriftsleder er at jeg har tilskuere når jeg er engasjert på jobben, mens en direktør kan være det innenfor bedriftens fire vegger.»

Kåthet:

«Jeg er ikke den som går og kåter meg opp på tippeskampen en lørdag.»

Omgivelser:

«Jeg er imponert av folk som er flinke, enten de spiller fiolin eller diskuterer. Jeg må ha slike mennesker rundt meg.»

Nils Arne Eggen - det uvanlig er uvanlig.
Det har sin pris, men uten det uvanlige ville verden visne.

unge, ja. Vi sender dem ut for at de skal få eksponere seg. At de skal få spille. Ellers dreper vi dem. Da raser de nedover der de var gode.

Adferdsendring

DYADE: Men hva er egentlig trening?

Nils Arne Eggen: Trening er adferdsendring. Trening er permanent endring av adferd. Og enden av læringsprosessen er automatisering. Da slipper du å gjenkalle hver enkelt forutsetning for å gjøre det. Akkurat som å kjøre bil. Men for å lære det er oppfatningsdyktigheten helt avgjørende. Så den tesen om at «was man nicht im Kopf hat, muss man in den Beinen haben» er fullstendig vrang. «Was man im Kopf hat, muss man auch in den Beinen haben».

DYADE: Tilbake til Rosenborg. Et karakteristisk trekk med klubben er: Aldri to år på rad. Dere har aldri klart å ta et mesterskap to år etter hverandre.

Nils Arne Eggen: Nei, det er riktig.

DYADE: Hvorfor ikke?

Nils Arne Eggen: Det er vanskelig å svare på. Vi har trøbbel med å skape kontinuitet i prestasjonsgruppa. Vi har bare ett produkt - et godt forballag. Vi klarte jo å bryte gjennom igjen i 1988, da vi erobret en topp-posisjon. Du må ikke glemme at vi tok sølv begge de årene vi ikke ble seriemestre. Marginene er små. Men det er for kort tid til å si noe om det.

DYADE: Men dette er Rosenborg-kulturen. Dette med aldri å bli mestre to år på rad har vært et faktum siden det nasjonale gjennombrudd i 1960.

Nils Arne Eggen: Det er allikevel viktig å sette et skille i 1988. Jeg bruker å si at i 1988 definerte vi oss som en bedrift i underholdningsbransjen. Tidligere var det mange faktorer vi ikke kunne gjøre noe med. Blant annet å kjøpe oss dyktighet.

I kulde på Lade

Det nærmer seg treningstid. Nils Arne Eggen får i seg lunsjen. DYADE hiver seg

med der han kjører sin Peugeot fra Lerkendal til Lade. Vi snakker om Rosenborg-kulturen, om hvordan det var å bli plutselig berømt i 1960, om publikum.

Ute på Lade er det en grusbane med varmekabler under. Det er midt i februar. Is-snoen skjærer innover spillerne. Publikumsjubelen er langt unna. Nils Arne Eggen dirigerer, prater med DYADE innimellom, engasjerer seg i spillerne - liten og tett, fortrolig og brølende. Noen små gemyttlige basketak med gutta. Tenkning, sier han, tenkningen er faktisk alt. Men her må den få motorisk uttrykk. Det hjelper lite å skjønne at ballen skulle vært der. Du må også kunne sende den dit.

Og så er han igang med å organisere. To lag. Forfatteren Ingar Skrede beskriver en treningsøkt i Rosenborg på denne måten:

Trening i RBK er virkelig kamp. Det betyr bl.a. at dommeren, som er Nils Arne Eggen, får gjennomgå noe fryktelig. Såvidt jeg kan bedømme det, fortjener han det også. Han gjør som dommer graverende feil, noen ganger med vilje, og selv rutinerte spillere tenner på alle pluggene. Den velkjente avisoverskrift «Spillerne raser mot Eggen» kunne med rette brukes etter mang en treningsøkt.²

I et intervju i 1988 sa Nils Arne Eggen at «jeg er blitt mer voksen, mindre bombastisk og mer villig til å lytte. Nå er det mer harmoni på treningen, og i kampene skal spillerne heretter slippe å be om å bli flyttet over på motsatt ving for å unngå kontakt med meg på benken.»³

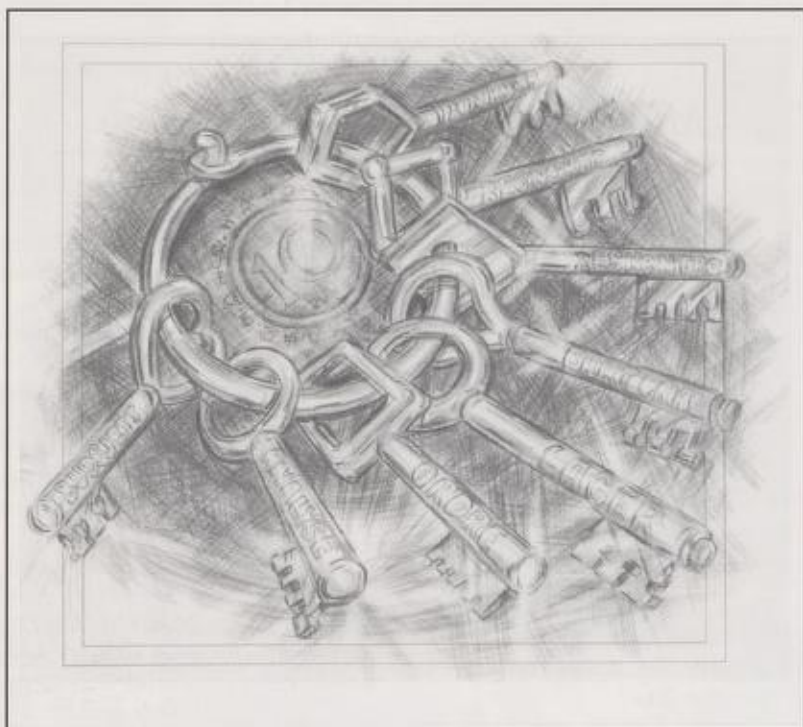
Nåja. Pusekatt er han ikke blitt. Det uvanlig er uvanlig. Det har sin pris. Slik har det alltid vært, men uten det uvanlige ville verden visne.

For DYADE blir det for kalt å stå stille på Lade. Nils Arne Eggen og spillerne holder varmen.

¹ Programmet RBK-Brann 23.9.90

² Programmet RBK-Sogndal 18.8.91

³ Adresseavisen 30.4.1988

Nøkkelen til økonomisk kontroll

VURDERER DU NYTT ØKONOMISYSTEM SOM:

- Er lett å lære?
- Er IBM's anbefalte økonomisystem på PC?
- Er sikkert i bruk?
- Kan vokse i takt med din virksomhet?
- Øker effektiviteten i din bedrift?
- Har profesjonell kundestøtte?
- Er noe mer enn bare regnskap?
- 10.000 nordmenn bruker i dag?

COMPACT **DATA**
ØKONOMISTYRING

Billingsstadsletta 19A, 1361 Billingsstadsletta, Tlf. (02) 98 12 20, Fax. (02) 98 23 55

Eksamensoppgave

Oppgave: Skriv en kort analyse av Rosenborg-sangen og legg særlig vekt på virkemidler, og effekt. Gi til slutt uttrykk for din personlige oppfatning av diktet, som er gjengitt nedenfor.

Å Rosenborg, å Rosenborg,
è Trondhjæms fotbaill'lag.
Å Rosenborg, å Rosenborg
tar seier'n hjem i dag.
Vi reise' oss på store stå
når Troillungan' går på.
For ingen banke' RBK
å hei - å hei - å hei å hå-å.

Besvarelse: Dette er en hymne med historiske aner. Helt fra opptakten - det lyriske utbrudd «Å» - får dikteren tydelig frem tilbedelsen. Vi kjenner igjen uttrykk som «O Gud». Dikteren har åpenbart brukt klassikeren «O Tannenbaum, O Tannenbaum» som forbilde. Karakteren av tilbedelse forsterkes ved at strofen «Å Rosenborg, å Rosenborg» gjentas to ganger. Vi står overfor en nærmest sakral hymne. Det blir enda tydeligere i femte og sjette linje: «Vi reise' oss på store stå/når Troillungan' går på.» Det å reise seg er også et kjent uttrykk for tilbedelse. Man gjør det blant annet i kirken når teksten leses. Dikteren oppnår her en meget spesiell effekt, idet noen ville hevde at hele poenget med store stå er at folk står. «Store stå» er en ståtribune. Når man allerede står, kan man ikke reise seg. Men - når man står hele tiden, må det bety at «troillungan» går på hele tiden! Slik får dikteren lagt inn sin hyllest på en meget original og uventet måte. De siste to linjene uttrykker vår dype lengsel etter det absolutte, det som bærer alt og overvinner alt: «For ingen banke' RBK» - før hymnen stiger til et nesten folkelig jubelrop med det kjekke «hei» som går over i det dype, fulltonende «å hå-å». Jeg har selv sunget denne hymnen sammen med tusner på tusner - og det kjennes like befriende, ja jeg ville nesten si saliggjørende hver gang. Dette er en meget verdifull tilvekst til norsk middelalderdiktning.

Du har misforstått alt! 2÷

Pokalen fra cup-mesterskapet i 1990 er på plass i skapet. Ørjan Berg og Mini Jakobsen er solgt for nesten 3 mill. kroner. (Foto: Knut Snare)

Den lange historien om premieskapet

Dette er et forsøk på å forstå hvorfor det tok en mannsalder å organisere suksessen Rosenborg. Det handler om Bør Børson og dyre fotballske og idealer som er kommet i utakt med virkeligheten.

Men først og fremst handler det om å miste dyden.

Fra uskyldens tid. RBK i 1959: «Vi hadde jo knapt nok sykkel!»

Adresseavisen var bekymret. Rosenborg hadde fått sin første kongepokal i 1960 - den første nord for Dovre. Men klubben hadde ikke noe premieskap! Var det meningen at pokalen skulle stå som blomstervase på kjøkkenbordet hos en tilfeldig tillitsmann?

Formannen beroliget journalisten. RBK skulle skaffe seg premieskap. Straks.

Straks? Det tok 19 år. *Nitten år*. Først i 1979 fikk klubben husvære - da man flyttet inn i leide lokaler i et illeluktende proviantlager i en tyskerbrakke ved Lerkendal. Da ble premiene samlet i skap. En del var nok blitt borte på vandringen fra hjem til hjem i årenes løp.

Men det gikk ytterligere ni år før RBK fikk skikk på driften og tok sin oppgave på alvor. Først i 1988 - altså 28 år etter det nasjonale gjennombrudd - var klubben organisert forsvarlig.

Hvorfor i all verden tok det en menneskealder?

Det er temaet for denne artikkelen. Og den handler ikke bare om en fotball-klubb. Rosenborgs utvikling illustrerer på mange måter en side ved norsk kultur-historie fra

60-tall til 80-tall. Den sier noe vesentlig om norske idealer og munnert ut i en meget interessant kulturkonflikt. La oss begynne vår undersøkelse på slutten av 1950-tallet:

27 mill kr på 10 år

Rosenborgs juniorlag vil gjerne spille en turnering i Kristiansund. Hvordan skaffer man penger til reise og opphold? En tillitsmann i klubben er formann for anlegg på Gråkallen. Han sikrer gutta jobb. De vasker forskalingsmateriale og tjener 800 kr. Det er ikke nok. Tillitsmannen kjøper barnebilletter på Hurtigruta for at pengene skal strekke til. Spillerne går ombord. «Dæm er stor, ungan din,» sier billettøren. «Vi e stor, vi trønderan,» svarer tillitsmannen.

Noen år senere er den samme gjengen Norges beste fotball-lag. Gjennomsnittsalderen er 22 år. Lederne er arbeidsfolk, jobber på brygga, vant til små forhold og dugnad. Plutselig sitter de på en formue. Etter cup-innsatsen i 1960 får de utbetalt 52 000 kroner. Det tilsvarer 400 000 kroner i

dagens verdi. Hva ble de brukt til?

En kar foreslo at Rosenborg skulle kjøpe 30 mål i Malvik nord for byen. «Han ble ledd ut. Hvordan i all verden skulle vi komme oss dit? Vi hadde jo knapt nok sykkel,» sier Rolf Maaø. Pengene ble brukt opp.

Og de fortsatte å strømme inn. Fra 1967 til 1976 spilte Rosenborg inn 27 millioner

**«Plutselig sitter de
på en formue.**

Hva gjør de med den?»

kroner i dagens verdi - når baneleien er trukket fra. 27 millioner kroner i løpet av 10 år! Bare i 1969 alene var netto billettinntekt fra Lerkendal 3,4 mill 92-kroner. Det er bare én mill. kr. mindre enn det klubben spilte inn som profesjonell 22 år senere - i 1991.

RBK som Bør Børson

Fra tidlig i 1960-årene hadde altså Rosenborg sikkert inntektsgrunnlag og misunnelsesverdig økonomisk handlefrihet. Ikke én øre ble investert. Alt forsvant.

«Det var mye umodenhet i organisasjonen,» sier Eldar Hansen. «Vi var nokså oppblåste med sigarer og drinker på Britannia.» Historiene om Rosenborg som Bør Børson er mange. I 1965 skulle RBK spille Europa-cupkamp på Island. Flyet fra Førnebu er 12 timer forsinket. En ung, pen amerikansk dame er meget ulykkelig. Da

**«Vi var nokså oppblåste
med sigarer og drinker»**

reiser en Rosenborg-leder seg fra tax-free-drinkene og sier på sitt beste kai-engelsk: «Ai will bai ju æ flait ænd flai ju over.» En annen historie beretter om Rosenborg-spillere som går på fin restaurant i Stavanger etter en kamp. Det kommer en skylleballe med sitronskive til hver kuvert. Gut-

*Arne Larsen Økland
fotballtrener,
om Rosenborg:*

Satte pris på Lerkendal

Rosenborg blir drevet profesjonelt. Klubben kan uten problem sammenlignes med mange utenlandske profesjonelle klubber. Den har dominert de siste årene på klubbnivå, og mange av spillerne på landslaget kommer fra Rosenborg. Rosenborg ligger helt fremme i utviklingen. De har vært en foregangsklubb i norsk fotball og vil være det i fremtiden. De har en underholdende spillestil, de trekker publikum, og de skaper oppmerksomhet rundt norsk fotball. I min tid som spiller satte jeg alltid pris på å spille på Lerkendal.

ta regner med at det er desserten og spiser pent med skje.

Det som skjedde gjennom 1960-årene, var altså en kulturkollisjon av dimensjoner - overgangen fra periferi til sentrum, fra det lille, enkle, dugnadsfinansierte til det velstående. Det kunne gått riktig galt. Trolig var de sterke sosiale båndene en vesentlig årsak til at klubben ikke falt fra hverandre. Jubileumsboken fra 1967 ser problemet:

Det har vært stormer og misforståelser, ofte på grunn av at vi i lille Rosenborg ikke greidde å omstille oss og utvikle alt i takt med den fotballmessige fremgang. Disse problemer får gi nok slite med i enda noen år før vi kan vente at de er helt eliminert.

Enda noen år? Et kvart århundre.

Alt for spillerne

En annen vesentlig grunn til at overgangen fra periferi til sentrum gikk bra, var trolig følgende: Det ser ikke ut til å ha vært noen konflikter om pengebruk. Det var ingen ledere eller utenforstående grupper som skulle sko seg på suksessen. Klubben var spillerstyrt.

Så godt som alle pengene gikk til spillerne. Spillerpleie, het det. Det var spillerne som skaffet inntektene. Da skulle de også nyte godt av dem. De levde meget bra, bodde alltid på de beste hotellene, fikk lommepenger og godgjørrelser i form av

«Hva gikk kemneren glipp av?»

kjøleskap og slikt som bestemannspremie når de trengte det. Klubben kjøpte andeler i Ungdommens Egen Heim. Endel spillere nøt godt av svært billig bolig. Det het at de overtok andelene til markedspris. Erstatning for tapt arbeidsfortjeneste var lovlig inntekt. Mange av spillerne var studenter. Tapt studietid? Man skal være naiv for å tro at kemneren i Trondheim ikke har gått

Klemte mellom ideal og virkelighet. Carsten Dreier i 1975.

glipp av noen kroner fra RBK-spillere i årenes løp. Det er interessant å merke at den summen klubben spilte inn i 1969, tilsvarer omtrent det regnskapsførte beløp for spillerkostnader i 1991: 3.2 mill. kr. Men nå mottar spillerne pengene lovlig, innberettet, over bordet.

Sko er dyrt

Adresseavisen var på sporet i 1975. Det året tjener RBK 3.5 mill 92-kroner netto på Lerkendal. Klubben har - formelt - ingen lønnsutgifter, og journalisten spør formannen, Carsten Dreier, om hvor i all verden det blir av pengene. Svarene er fornøyelige:

- *De store utgiftspostene ved siden av reisene er utstyr og arrangement for spillere og ledere.*
- *Utstyr?*
- *Treningsdrakter, knotter, sko - et par fotballsko koster nærmere 250 kroner. Dessuten er legemidlene dyre.*
- *Men treningsdrakter og sko får vel klubben gratis?*
- *Til en viss grad, ja. Men vi har vært svært uheldige med de avtalene vi har hatt når det gjelder sko....*

Nei det er ikke så greit. Formannen snakker helt sikkert om reelle problemer. Men inntekter på 3.4 mill 92-kroner - og så er problemer dyre legemidler og dårlige sko-

avtaler? Det avgjørende er selvfølgelig at klubben den gang ikke ville offentliggjøre regnskapene. Det skjønner man godt. Journalisten prøver seg på selve poenget:

- *Går pengene i lommene til spillerne?*
- *Nei, definitivt ikke. De får ikke mer enn det som er lovlig etter Norges Fotballforbunds reglement.*

Hva venter man at formannen skal svare? Vi kan vel gå ut fra at det fantes i Rosenborg - som i andre toppklubber - en hemmelig protokoll man minst av alt ønsket at skattefuten skulle få tak i. Der var oversikten over mindre lovlige utbetalinger til spillerne.

Fra hånd til munn

Det var stor toleranse i Trondheim for Rosenborgs ikke helt profesjonelle forhold til penger. Men konsekvensene meldte seg. Til tross for inntekter ingen annen klubb kunne vise til, var RBK på nippet til å forsvinne fra norsk toppfotball to år senere. Klubben rykket ned i 2. divisjon og eide ikke nåla i veggen. I boken til 60-årsjubileet i 1977 - det året Rosenborg spilte seg ned i 2. divisjon - finnes noen underlige formuleringer:

De sportslige fremgangene har vært store, på den måten har de mål man satte seg, vært oppnådd. At man kanskje ikke på samme måte har klart å bygge en økonomisk plattform for år framover, det har vel sammenheng med hva det koster å holde et topplag i dag. Med de krav klubben legger på en spiller i dag, med den enorme innsats det ligger bak hans innsats på klubblaget, har ledelsen i disse årene forsøkt å legge alle forhold så godt til rette som mulig.

Hva står det egentlig her? En resignert ledelse som forsøker å si godt kamuflert at spillerne er blitt for kravstore? At de tømmer klubben for midler - og at den stakkars ledelsen har mer enn nok med å «legge forholdene til rette»? Spillerne har jo fått alt, og så gjør de allikevel ikke jobben sin:

*Egil «Drillo» Olsen
landslagstrener,
om Rosenborg:*

Noe av en mønster- klubb

RBK har vært en av landets ledende og beste klubber i mange år. De har et stort publikumpotensiale, og de har dyktige ledere. Faktisk kan man vel si at de er noe av en mønsterklubb i norsk målestokk. Det har vært veldig populært å dra på studietur til utenlandske klubber for å lære. I Rosenborg har man fått et alternativ, en norsk klubb som mange kunne lære noe av, men det er vel mindre provoserende å dra utenlands.

Å holde klubben i 1. divisjon. Da har ledelsen et stort problem.

Hvis RBK med sitt publikumsunderlag ikke skulle ha råd til å holde et topplag i Norge, hvem skulle da ha klart det?

Det som er helt sikkert, er at lederkompetansen i RBK utvilsomt var god nok for et lite lag i periferien, men neppe

«Var spillerne blitt for kravstore?»

tilstrekkelig for en millionbedrift. Driften i RBK gikk fra hånd til munn. «Når nytt styre ble valgt i november, var det første de måtte gjøre, å se etter om det fantes penger igjen i kassa å drive for. Som regel var det ikke det. De fikk bare regninger. Da var det å ta opp kassakreditt for å drive klubben utover vinteren og våren. Så kom sommeren og inntektene. Da gjorde man opp for seg,» sier Klaus Berg. Det er ikke mange år siden RBK sluttet å ta opp kassakreditt for å holde driften igang om vinteren. Noen vil hevde at Rosenborgs eksistens fra 1960 til 1988 er nok et bevis for den gamle påstand om at lykken er bedre enn forstanden.

For lett å være moralsk

Alt dette børsoneriet kan man selvfølgelig moralisere over. Det er flott å være gutteklubb når man tjener 800 kroner på Gråkallen. Det er litt mer pinlig å fortsette å være gutteklubb når man tjener 3 - 4 mill. kroner på Lerkendal.

Men det moralske er litt for lett vint. Rosenborg skilte seg ikke ufordelaktig ut fra andre toppklubber i disse årene. Tvert om. Her er det to viktige punkter.

For det første: Et interessant trekk i RBKs moderne historie er at klubben mer eller mindre intuitivt ser ut til å ha gjort det riktige - uten at det nødvendigvis har vært rasjonelt begrunnet, forstått - og langt mindre formulert som filosofi. Det gjelder ikke minst forholdet til penger. RBK var spiller-

styrt. Det vil si at i motsetning til Bergensklubben Brann - som vel må sies å ha hatt et meget tungt og selvbevisst lederskikt fra det bergenske borgerskap i perioder - kunne RBK alltid samle seg om primæraktiviteten: det som foregikk på banen. Man pløyde konsekvent alle goder tilbake til høna som la gullet. Dette er

«Alt gikk til høna som la gullet»

sannsynligvis den vesentligste årsaken til at Rosenborg har en enestående posisjon som det fremste publikumslag i Norden - at klubben er blitt en bevegelse.

Sårbarheten i denne forvaltningsmodellen viste seg altså i 1977. RBK er helt avhengig av at de spillerne man investerer i, levere det produktet RBK må ha, nemlig toppfotball. Gjør de ikke det, har klubben lite å falle tilbake på. Hadde ikke Rosenborg rykket opp igjen i 1978 etter bare ett år i 2. divisjon, kunne det utvilsomt gått svært galt.

Stor gjeld og lite publikum

Men løsningen er ikke nødvendigvis å investere. Alt tyder på at RBK hadde kommet dårligere ut om pengene var blitt investert. Organisasjonen ville vært langt mindre fleksibel, vanskeligere å drive i motgang. «Fordi det ikke er foretatt store anleggsinvesteringer, er klubben lett å drive. Mange klubber som investerte tungt, er nå ute å kjøre. Rosenborg har en handlefrihet som ingen annen norsk fotballklubb», sier Terje Svendsen. «Det er mange klubber rundt om i verden som har investert seg nedover i divisjonene. De sitter igjen med store anlegg, stor gjeld og lite publikum» sier Eldar Hansen.

Det er bedre at en gutteklubb fremstår åpent som en gutteklubb - i stedet for å kamuflere de samme holdninger i en slags fornem kvasi-ansvarlighet. De fleste fotballkjennere ser ut til å mene at nettopp

Hønene som la gullegg og vant «the double» i 1971.

Brann er eksempel på det siste. En klubb som i utgangspunktet burde ha samme publikumspotensiale og mulighet til å bygge seg opp som en bevegelse - er investert og administrert i stykker. Fire styrever kjempet om innflytelse og ressurser og kunne lett komme til å motarbeide hverandre: Hovedstyre, fotballstyre, stadionstyre og eldres råd. Man skal altså vente litt med å le av RBK-formannen som utad har problemer med sine skoaftaler.

Idealer i utakt

For nettopp dette intervjuet i Adresseavisen belyser punkt nummer to. Her er det åpenbart for alle at formannen, Carsten Dreier, er under press. Han er tvunget til å svare som han gjør. Han lever i to verdner. Den indre, skjulte i klubben - og den ytre, der knotter og treningsdrakter er økonomiske problemer. Den indre verden kan han ikke dele med pressen. Regnskapene blir ikke offentliggjort. Når man ikke kan

dele den indre verden med allmennheten, skyldes det som regel at noe i den bryter med lover, normer eller idealer. Når pressen allikevel ikke tar alvorlig tak i dette og gir seg til å brette ut den indre virkelighet, krafse i regnskapene, skyldes det at heller ikke allmennheten tar disse lovene, normene og idealene så veldig alvorlig. Det betyr igjen at reglene er kommet i utakt med virkeligheten. RBKs liv i denne perioden er med andre ord resultatet av en interessant konflikt mellom idealer og virkelighet. La oss gå på jakt etter idealene:

Nøysom og enkel

I 1960 får Rosenborg-spillerne overtrekksdrakter fra et firma i Trondheim: Andr. Riis. På brystet har draktene et lite rundt merke der det står: «Glass fra Riis.» RBK har med andre ord fått sin første sponsor. Norges Fotballforbund (NFF) var straks på banen. Merkene måtte fjernes, ellers kunne klubben risikere å bli diskvalifisert.

*Ingvar Stadheim
fotballtrener,
om Rosenborg:*

Et mye høyere tempo

I min tid som landslagstrener følte jeg at Rosenborg var den klubben i Norge som var nærmest internasjonalt nivå, først og fremst fordi de hadde et mye høyere tempo enn de andre klubbene, noe som i perioder gjorde dem suverene. I tillegg har Nils Arne Eggen lagt opp en spillestil som er veldig publikumsvennlig.

Ut fra resultatene de siste årene ser det ut til at norsk landslagsfotball har hevet seg, mens klubb-fotballen fremdels henger etter, selv om den er på rett vei. At klubber som Sogndal når et visst nivå, er hyggelig, men vi må se i øynene at de norske klubbene som kan nå internasjonalt nivå, er nok slike som Rosenborg. Den interesse som fins i Trøndelag for RBK og de inntekter dette genererer, gir klubben et økonomisk fundament for å kunne bryte barrierer.

Og draktene måtte forbli klubbens eiendom. De kunne ikke deles ut til hver enkelt spiller.

Til cupfinalen i 1960 fikk klubben laget vimpler. På ene siden sto det RBK. På den andre *Glohanepølser*. 30 000 vimpler ble stiftet til stenger på dugnad. «Da fikk vi melding fra NFF om at skriften var for stor. Vimplene måtte ikke brukes», forteller Rolf Maaø. De ble brukt allikevel.

Her er de gode amatøridealene tydelige. Idretten skal være lek, en fritidsaktivitet. Den skal ikke besmittes av økonomiske motiver. Den skal bygges opp og drives ulønnet på dugnad. Den skal være nøy-som, sunn, hederlig, enkel, kameratslig. Ingar Skrede uttrykker disse idealene meget klart:

Bingo og kakelotteri, dugnader og sponsorer som nøyer seg med å gi gratis drakter til laget, det er det vi (...) forbinder med nøy-som idretts-økonomi. En sånn økonomi forbinder vi igjen med mye positivt. Det enkle, kameratslige. Det sunne og ufordervede i amatøridretten. I våre øyne bør en fotballklubb ligne mer på en ryggsekk enn en stresskoffert.¹

Disse idealene er gode og riktige. De er avgjørt bevaringsverdige. For lenge siden var de olympiske idealer - før det kommersielle tok fullstendig overhånd og gjorde utøverne til underholdningsartister og laboratorier for dopingpreparater. Men hva gjør du med disse idealene i en liten klubb langt mot nord når du tjener nesten 4 mill. kroner i året på fritidsaktiviteten? Når de som tjener dem, til en viss grad må avstå fra utdanning og yrkeskarriere for å nå et nivå som trekker publikum? Og kanskje det som verre er - når de som skal forvalte disse inntektene, heller ikke får lov til å motta godtgjørelse for innsatsen? «Lederne tapte penger, for de fikk ikke lov til å motta kompensasjon. Vi slet ut administrasjonen fryktelig fort,» sier Rolf Maaø. Han mener at NFF stoppet utviklingen av norsk fotball i mange år med sin insistering på å gjennomføre idealer tiden var løpt fra.

Entusiasmen driver idretten

Så sent som i 1980 sa Nils Arne Eggen det på denne måten:

Vi skal ikke glemme at de aller fleste ledere og tillitsmenn i dag driver med dette på fritida, uten noen som helst økonomisk kompensasjon. Denne entusiasmen er det som driver idretten, så vi skal være forsiktige med å kritisere. Hadde ikke alle disse menneskene gjort en så fabelaktig innsats, kunne norsk fotball bare lagt opp.

Her er også idealene tydelige. Sammen med en beskrivelse av virkeligheten: Norsk idrett og det meste i norsk kultur drives uten godtgjørelse, på fritiden, av entusiaster.

Det er bare det at denne virkelighetsbeskrivelsen passer ikke lenger på Rosenborg. En klubb med omsetning på flere millioner kroner bør neppe drives som en

«Vi slet ut administrasjonen fryktelig fort

fritidsaktivitet fra kjøkkenbenken. Amatørreglementet tvang til en viss grad frem som slik drift. Hvordan kan en klubb skaffe seg nødvendig og kontinuerlig lederkompetanse til å hankses med en omsetning på mangfoldige millioner kroner - når denne kompetansen ikke kan honoreres? Når ledervervene går til dem som har gratis telefon og god tid på jobben? Eller dem som gjerne vil inn i det lyset posisjonen gir?

Arne Dokken kom til Rosenborg i 1983 med erfaring fra gresk proff-fotball: «Jeg oppfattet Rosenborg som et nesten-lag. Sammenlignet med det jeg kjente fra Lillestrøm og fra gresk fotball, manglet klubben en ledelse som kunne brakt den videre.» Det sa han til Arbeider-Avisa og havnet på første side - deretter på teppet hos klubb-ledelsen. «Det var ikke så mange minuttene jeg var inne. De var nok enige, men visste ikke hvordan man skulle få gjort noe med det.»

Problemet var nok ikke ukjent for klubben. Carsten Dreier sier i det siterte intervjuet fra 1975:

Den 42 år gamle formannen ser imidlertid ikke bort fra at han blir den siste valgte formannen i Rosenborg.

-Etter min mening burde den beste løsningen være å ansette en heltids-formann, en «manager» som enten er bedriftsøkonom eller jurist av utdannelse.

Det skulle gå enda 12 år før de tankene ble virkelighet.

Tapt uskyld

Det grunnleggende er dette: På et visst punkt i inntektsøkningen sluttet klubben å være en ideell organisasjon og ble en bedrift. RBK nådde dette punktet tidlig i 1960-årene. Fra det punktet ble et mer eller mindre kompetent styre mer eller mindre rasjonelt valgt av et mer eller mindre representativt årsmøte - en anakronisme. Det tok lang tid før norsk kultur innså det. Denne anakronismen styrte klubben frem til 1987.

Sannsynligvis fordi overgangen representerer en tapt uskyld. Og norsk uskyld skal man ikke tulle med. Rosenborgs utvikling førte klubben bort fra «det sunne og ufordervede i amatør-idretten», som Ingar Skrede uttrykker det. Det paradoksale er selvfølgelig at RBK med sine store

«RBK mistet sin dyd tidlig på 60-tallet»

inntekter etter alt å dømme måtte ty til endel mindre sunne og mer fordedvede driftsmåter for å kunne tilfredsstille det sunne og ufordervede utad - slik Carsten Dreier sliter med å gjøre.

Alt tyder på at RBK mistet dyden tidlig på 60-tallet. Men alle i Norge valgte å late som om de ikke merket det.

På midten av 80-tallet var Rosenborg igjen blitt et vinnerlag - opptatt av å orga-

ARNE DOKKEN:

«SKAL MAN VINNE MÅ MAN HA GODE MEDSPILLERE»

RBK VALGTE ESSELTE SOM TOTALLEVERANDØR
Med oss på laget sparer du deg for mye tid og unødvendig arbeid. Vi tegner forslag til ditt nye kontormiljø – helt uten forpliktelser for deg. Vi kan levere absolutt alt du trenger, i god kvalitet til riktig pris.
Til RBK har vi levert Office Line kontormobler, Bøsvik kombivegg, Vatne lenestol, Håg kontorsto, teppe, gardiner og audiovisuelt utstyr.

*Vi leverer det komplette kontor
Gjør som RBK – Velg oss.*

ESSELTE Office
TRONDHEIM
Magnus den Godes gt. 24
Tlf. 07/94 00 00

«Lerkendal blir omtalt nærmest som et kjøpesenter.
En møter aksjeselskaper på rad.»

nisere suksessen skikkelig. Nå var tiden moden. Først på slutten av 80-årene ble det mulig å stå åpent frem som ikke-jomfru. Da ble det tillatt å lønne fotballspillere og drive Rosenborg som hva det har vært i en

mannsalder: En kunnskaps- eller en underholdningsbedrift. RBK definerte sit produkt på linje med andre næringer og presenterte en prislister for alle ytelser fra arenareklame til dagens sponsor.

Kremmerne i templet

Ingar Skrede liker ikke det han ser, men han ser det må til:

Så stiger man inn i RBK og møter aksjeselskaper på rad. En ser kjempesummer i kontrakter, treffer entusiastiske forretningsfolk, hører ord som aldri før har blitt brukt i ett idrettslag. Lerkendal blir omtalt nærmest som et kjøpesenter. (...) Her er det ikke mye ryggsekk, nei. Penger har det vært i klubben før også, mange penger, rosenborgerne var sjelden amatører i betydningen fattigfranser. Derimot var de det lenge i måten å forvalte sitt pund på.¹

Man aner det formastelige - og egentlig burde noen drive kremmerne ut av templet. Men vi innser at templet klarer seg ikke uten dem...

For å kunne organisere suksessen Rosenborg på en forsvarlig måte, måtte man altså besudle templet, forlate uskylden, bryte dyden. Og den sitter hardt i det norske folk. Derfor skal man ikke undres over at det tok en mannsalder.

Den utfordringen RBK står overfor nå, er å kunne forene det idealistiske og det forretningsmessige. Med andre ord - å bevare entusiasmen og dugnadsånden midt oppe i aksjeselskapene.

For heller ikke det moderne Rosenborg klarer seg uten det som startet eventyret i 1960: Amatørene, engasjementet og den glød som gjør en innsats uten betaling.

Og premieskapet? Det er ikke bare på plass. Det er flere av dem. Og de er fulle.

¹ programmet *RBK-Strømsgodset* 30.6.91

Teitur Thordarsson
fotballtrener,
om Rosenborg:

Spillere som publikum vil se

Når man går fra en fotballkamp i England, har man en god følelse, en følelse av å ha opplevd noe, vært med på noe, selv om kampen spillemessig ikke har vært det helt store. Dette gjelder også Rosenborg: De er et lag som klarer å skape en publikumsinteresse og en stemning rundt seg som man ellers må langt ned i Mellom-Europa for å finne. De har de siste to-tre årene hatt en stamme på 5 - 7 landslags-spillere, spillere som alle er profiler i norsk fotball, spillere som publikum vil se.

Med den posisjonen Rosenborg har hatt de siste to-tre årene, betyr de veldig mye for norsk fotball. Ikke bare ut fra det rent sportslige, men også på grunn av den oppmerksomheten de skaper omkring norsk fotball.

Den korte historien om den andre revolusjonen

Den første intraff i 1960. Den andre høsten 1987 med en liten genistrek: opprettelsen av et aksjeselskap på siden av klubben. Den første revolusjonen sto ungguttene for. Den andre var det sindige samfunnsstøtter i trøndersk næringsliv som fikk igang.

Heltene fra den andre revolusjonen i Rosenborgs historie er ikke hyllet av titusener trøndere på Torvet i Trondheim. De ble tvert om mistenkeliggjort. Først fire år etter revolusjonen begynner de å bli stuerene.

For denne revolusjonen var også et syndefall. I jubileumsåret 1992 fremstår Rosenborg som et produkt både av en revolusjon og et syndefall. La oss undersøke begge deler. Den som venter seg sterke scener, vil nok bli skuffet. Dette dreier seg om scoringer helt andre steder enn på fotballbanen. Det handler mest om tørre saker som vedtekter og økonomi. Men det er litt snadder her også.

Bånd mellom klubb og bank

Det var trøndersk næringsliv med Fokus Bank i spissen som øvet udåden. Eller rettet opp RBK - alt etter som man ser det.

Båndene mellom RBK og Fokus Bank (Forretningsbanken) har vært tette siden det nasjonale gjennombrudd i 1960. På midten av 1980-årene var både formann,

viseformann og trener ansatt i banken. Banksjef Klaus Berg er gammel Rosenborg-gutt. Han var attpåtil formann på 50-tallet. I 1986 ble han valgt til formann igjen. Da begynte det å skje noe. Nå var det hans tur til å gjøre revolusjon.

«Det banebrytende skjedde høsten 1987. Da tok Fokus Bank initiativet til å få tilført Rosenborg management-kapasitet, noe det var totalt mangel på i klubben,» sier banksjef Terje Svendsen.

Til årsmøtet i 1987 la Klaus Berg frem en organisasjonsplan. Den slår fast at RBK rett og slett var for dårlig drevet. På det tidspunkt hadde RBK en fast ansatt. Kontoret fungerte ikke forretningsmessig. Styret hadde for mange medlemmer og drev for ustrukturert. «Alle hører på alle og bruker for meget tid på detaljer», het det i planen.

Styret fikk færre medlemmer med klart definerte ansvarsområder. Her var RBK langt fra revolusjonære. Klaus Berg bygget på en rapport fra Fotballforbundet om «Hensiktsmessig organisasjonsmodell i klubb». Det revolusjonære - det vil si selve syndefallet - var opprettelsen av Rosen-

borg Sport A/S. Heretter blir intet som det var i norsk fotball.

Slik opptrer en klok revolusjonær

Konstituerende generalforsamling ble holdt 11. mars 1987. I vedtektene heter det at selskapets formål er

forretningsdrift innenfor områdene arrangement og reklame i tilknytning til idrettslige aktiviteter i Rosenborg Ballklub, samt hva hermed står i forbindelse. Videre skal selskapet tilby administrative tjenester til Rosenborg Ballklub.

RBK fikk alt i hendene - også sin del av aksjene i det nye selskapet. Fokus Bank tegnet 500 aksjer a kr 1000 - tilsammen kr 500 000. Av denne kapitalen utgjorde kr 250 000 bankens betaling for den «goodwill» man fikk del i ved opprettelsen av selskapet. Fokus Bank transporterte deretter 250 aksjer a kr 1000 til Rosenborg Ballklub, tilsammen kr 250 000.

Sagt i klartekst: RBK spottet bare sitt gode navn i potten. Banken ga RBK en kvart million i aksjer for å få lov til å hjelpe klubben. Slik opptrer en klok revolusjonær. Hvem sier nei takk til slikt? Dermed ble sameiet etablert.

Den formelle siden ser slikt ut: Rosenborg Sport A/S ledes av et styre på seks medlemmer - tre fra klubben, tre fra banken. Styret velger selv sin formann. I oktober 1987 tiltrådte Arne Dokken, drammen-ser, tidligere politimann, proffspiller, RBK-trener og markedsfører i Fokus Bank, som direktør i Rosenborg Sport A/S på heltid. «Tjyvflaks», sier Nils Arne Eggen. «Rett mann på rett sted. Det kunne ingen vite. Igjen var lykken bedre enn forstanden», sier Terje Svendsen.

Gikk revolusjonen så lett? Langt ifra. La oss gå bak de tørre fakta. Da finner vi kampen mot syndefallet.

De ble ikke hyllet på Torvet

Klaus
Berg

Arne
Dokken

Terje
Svendsen

Den lille genistreken

Hva er det dette dreier seg om? Å ta konsekvensen av at RBK ikke lenger er en klubb, men en bedrift. Bli kvitt den anakronistiske styreformen med et årsmøte-valgt styre som skal stelle med million-omsetning på fritiden. Men legg merke til at denne omorganiseringen ikke skjer internt i klubben. Til det er forandringen for drastisk. Den lille genistreken er at det nye kommer i tillegg - på utsiden, som noe atskilt. Et aksjeselskap der RBK er medeier.

Hvorfor på utsiden? Selvfølgelig fordi motstanden er for stor mot å

«De kan bare tenke på høyfjellshotell»

omorganisere selve klubben. RBK tror fortsatt at hun er jomfru - og vokter sin dyd mot finansforførerne.

Det er ikke så vanskelig å forstå. Her har du vært medlem i en klubb i 40 år, båret den frem fra de små forhold, gjennom den første revolusjonen og inn i berømmelsen - og så kommer de høye herrer fra banken og skal gjøre alt til sitt.

De er snobbete, de er pengesugne, og «de kan ikke tenke en tanke uten at de er på høyfjellshotell.» Men først og fremst er de ute etter å tjene penger på de enkle, nøysomme idrettsfolkene - skumme fløten av andres slit.

Bankfolkene på sin side oppfatter lederkulturen i RBK som nokså lurvet, amatør-messig, inkompetent.

«Det kom aldri til konflikt, men vi skjønte på de eldre medlemmene at de fulgte oss med argus-øyne. Dette kunne de ha gjort selv! Vi fikk ikke aksept for det vi gjorde. Det var vår egen skyld. Vi var ikke flinke nok til å informere og vi har tatt selvkritikk på det», sier Arne Dokken. Man kan kanskje informere en revolusjon på plass uten gnisninger?

Etter fire år ser det ut til at revolusjonen

er i ferd med å bli godtatt. I årsmeldingen for 1991 heter det at i utgangspunktet

var selskapet ment å konsentrere sin virksomhet til reklame- og sponsoraktiviteter i Rosenborg. I dag må vi kunne konstatere at Rosenborg Sport A/S er en integrert del av den totale virksomhet i klubben.

Dette er ikke noe syndefall!

For det forunderlige er dette: Til tross for at Rosenborg i flere tiår hadde slitt med amatøridealene og etter alt å dømme brutt med dem på flere områder, var det disse idealene - om den enkle, nøysomme idrettsøkonomi - som mobiliserte til motstand mot finansfolkets inntog i klubben. Revolusjonen innførte en åpen, sunnere idrettsøkonomi som var langt lettere å styre og utvikle enn den gamle, skjulte, litt usunne blandingen av amatørisme og millioninntekter.

I Klaus Bergs redegjørelse for en ny organisasjonsplan er det et interessant avsnitt:

Jeg vil gjenta hva jeg har sagt før - ikke minst på grunn av de mange og tildels feilaktige avisoppslag som er kommet - at selskapet må oppfattes som et redskap for å utvikle Rosenborg Ballklub - ikke som instrument for Forretningsbanken til å tjene penger. Banken har langt mer interessante forretningsområder enn dette. Vi får godta at klubbens hovedsponsor gjennom mange år har ønsket å gi et bidrag til et satsningsområde for Rosenborg Ballklub - nemlig toppfotball - og at overskuddet som måtte komme, skal gå til dette formål.

Her står det vel i klartekst: «Nå er det nok rot. Noen må ta driften på alvor. Vi gjør det, for dette er noe vi kan. Hold nå opp med å være paranoide! Dette er ikke noe syndefall. Det er lenge siden brura var jomfru.»

Det smakte godt

Og hva skjedde? Noen revolusjoner er mer

**Lær av våre tabber og suksesser,
både på - og utenfor banen!**

Slik er det Rosenberg Sport selger seg. «Denne brosjyren beskriver hvordan Rosenberg Sport og Rosenberg Ballklub kan hjelpe bedrifter og idrettsutøvere mot et felles mål: Størst mulig effekt av reklamen.»

vellykkede enn andre. Rosenborgs andre ser så langt ut til å være en av dem:

For det første begynte man å oppleve en vinnerkultur i klubbhuset. Finansfolket visste å ivareta de trofaste medlemmenes følelser. Brakken ble bygget om - for at forretningsdriften kunne flyttes litt ut av syne, opp i 2. etasje. 1. etasje er til for medlemmene og miljøet. Døren er åpen, hvem som helst kan komme inn, ta en

«Børs og brakke er forent»

prat med de spillerne eller lederne som måtte være innom, få seg en enkel, rimelig lunsj. Både børs og brakke er altså ivare tatt.

For det andre kom resultatene - over-skuddet. I 1991 overførte Rosenborg Sport A/S 4.7 mill. kr. til Rosenborg Ballklub. «Vi holdt en lav profil i starten. Nå er Rosenborg Sport A/S blitt akseptert gjennom resultatet. Uten Rosenborg Sport ville Rosenborg Ballklub ikke klart å løfte seg opp, ikke klart å kjøpe nye spillere. RBK har aldri vært en rik klubb. Nå begynner den å få virkelig handlefrihet,» sier Terje Svendsen.

Så får det være enda ett av historiens paradokser at Rosenborg Sport A/S er blitt en suksess, mens Fokus Bank A/S....

Vi kan uten videre slå fast at overgangen fra 80 til 90-årene var langt mer vellykket for norsk toppidrett enn for norsk næringsliv. Et syndefall er så mangt.

Arbeidsuken

Hvor mye arbeider en som lever av å spille fotball og tjener rundt 300 000 kr i året? Noen mener at RBK-spillerne fortsatt trener for lite. Nils Arne Eggen mener ikke det.

Arbeidsmiljøloven gjelder neppe for Rosenborg-spillerne. Ingen har lov til å arbeide hver søndag sesongen igjennom. Muligens har RBK søkt om dispensasjon.

Men gjennom vinteren? Hva gjør spillerne da?

I 1991 så ukeprogrammet slik ut:

Mandag:

1400-1600: Trening

1630: Middag i klubbhuset

1700-1800: Spillermøte

Tirsdag:

1400-1600: Trening

Onsdag:

1000-1100: Spesialtrening

1400-1600: Trening

Torsdag:

0900-1030: Trening

1100-1130: Frokost klubbhuset

2100: Alternativ trening

Fredag:

1430-1630: Trening

Acem Radio - en kulturradio

*Ønsker du deg en annerledes radio med vett
og fornuft og spennende tanker?
Gjør deg kjent med Acem Radio,
et godt alternativ.*

Trondheim: 100.6

Onsdag: 17.00 - 18.00
Torsdag: 17.00 - 18.00
Fredag: 17.00 - 18.00
Lørdag: 10.00 - 11.00

Oslo: 103.9

Mandag: 08.00-09.00
17.30-18.30
Tirsdag: 08.00-09.00
18.00-20.00
Onsdag: 08.00-09.00
17.30-20.00
Torsdag: 08.00-09.00
17.30-18.30
Fredag: 08.00-09.00
Lørdag: 11.00-13.00
Søndag: 10.00-13.00

Acem Radio
- for deg som vil lytte med hodet

FOTBALLSKADER

FORDELING PÅ KROPPEN

HODESKADER 25%

OVERARMSKADER 2%

SKULDERSKADER 5%

ALBUE/UNDERARMSKADER 9%

HÅNSKADER 6%

LÅRSKADER 2%

LEGGSKADER 14%

KNESKADER 14%

FOTSKADER 3%

HÆLSKADER 18%

REF: L. Engebretsen -85/Dyade -92

Troillungan har fått huslege

Rosenborgs suksess har også ført til et privat helsetilbud - ettertraktet og langt mer effektivt enn det offentlige

En synd fører til mer synd. Da Rosenborg forlot det nokså uthulte amatørbegrepet på slutten av 80-tallet, oppsto det en nyskaping i kjølvannet av Rosenborg Sport: *Rosenborg-klinikken*.

Den holder til i RBKs klubbhus på Lerkendal og blir beundret - ikke bare av norsk klubber, som trolig følger etter, men også av proffklubber som gjester Lerkendal.

Rosenborgklinikken går rett inn i tidens mest følelsesladede debatter - om vårt helsetell. Skal mennesker, som velger å ta seg råd til det, få lov til å betale for å bli friske, eller skal alle vente i køen? Eller for å si det enda mer kontroversielt: Skal markeds-kreftene slippe inn i norsk helsevesen?

Også her er synden innført i Norge. Private klinikker eksisterer - på stramme vilkår. En av de mest vellykkede er barn av Rosenborg.

Langt mer effektiv enn det offentlige helsetell. Pasienter blir henvist fra Alta i nord til Arendal i sør. Grunnprinsippet i klinik-

kens behandling av skader er hurtig hjelp og etterpå så kort avbrekk fra normal aktivitet som mulig. Dette er et særtrekk i idrettsmedisinen - og kunne uten tvil vært overført til andre deler av helsetjenesten, hvor en kan få inntrykk av at det noen ganger ikke spiller særlig rolle om pasienten må vente uker og måneder for å komme til undersøkelse og behandling.

Ingen frøkensport

Rosenborg har definert seg som en bedrift i underholdningsindustrien. Det går hardt ut over dem som underholder. Fotball er ingen frøkensport. Den fører til flere skader enn både håndball og ishockey. På motstående side er tyskeren Karl-Heinz Rummenigge utstyrt med de vanligste fotballskader fordelt på kroppen. At hode-skadene ligger så høyt, er tankevekkende.

Tennis- albu og lang- distanse- kne

Medlemmer i Rosenborg-klinikken får time i løpet av én eller to dager. Medlemskap koster 250 kroner året. I 1992 er det omlag 500 medlemmer. Barn under 16 år og pensjonister behøver ikke være medlemmer for å komme inn hurtig. Pasienter som blir henvist fra andre leger, må vente ca to uker.

40% av pasientene er ikke aktive idrettsutøvere. 10% er toppidretts-folk. 30% er idrettsutøvere på lavere nivå og mosjonister.

Klinikken utfører kirurgiske inngrep og mindre operasjoner - f. eks. achillessene-betennelse, beinhinne-betennelse, tennis-albu eller langdistanse-kne.

Klinikkens folk holder også kurs for pasientgrupper og helse-personell - og har produsert informasjons-videoer over emnene knetrening, ankeltrening, skulderetrening, styrketrening.

Ellers er knær og legger mest utsatt. Hva bør man gjøre?

Thor-Øystein Endsjø er overlege, kjent idrettsmedisiner og var sentral i det medisinske støtteapparatet under OL i Albertville. Han formulerer seg slik:

For det første tror jeg at hver spiller, i allfall en gang i året, bør testes og evalueres slik at svake punkter kan rettes på. Vi vet at en generell god muskulatur i rygg, mage, rundt hofter, alle sider av knærne/ankelledd er basis for at det skjer minst mulig muskel/bånd- og leddskader.

Han tror dessuten at koordinasjon, balanse, rytme ikke nødvendigvis læres best ved bare å spille fotball. «Mange klubber har etterhvert tatt opp ballett, jazzgymnastikk, aerobics, men jeg tror at også litt mer avansert turn og akrobatikk burde inn i bildet. Enten man spiller topp-ishockey eller fotball, burde utøverne være i den grad koordinert at - uansett hva som skjer i nærkamper, vet de hvor de er i luften, slik at landingen kan skje uten skade.» (Flere av hans erfaringer og synspunkter - se neste artikkel.)

Til å ivareta det første punktet Endsjø etterlyser, har altså RBK gått inn i et samarbeid med en privat klinikk.

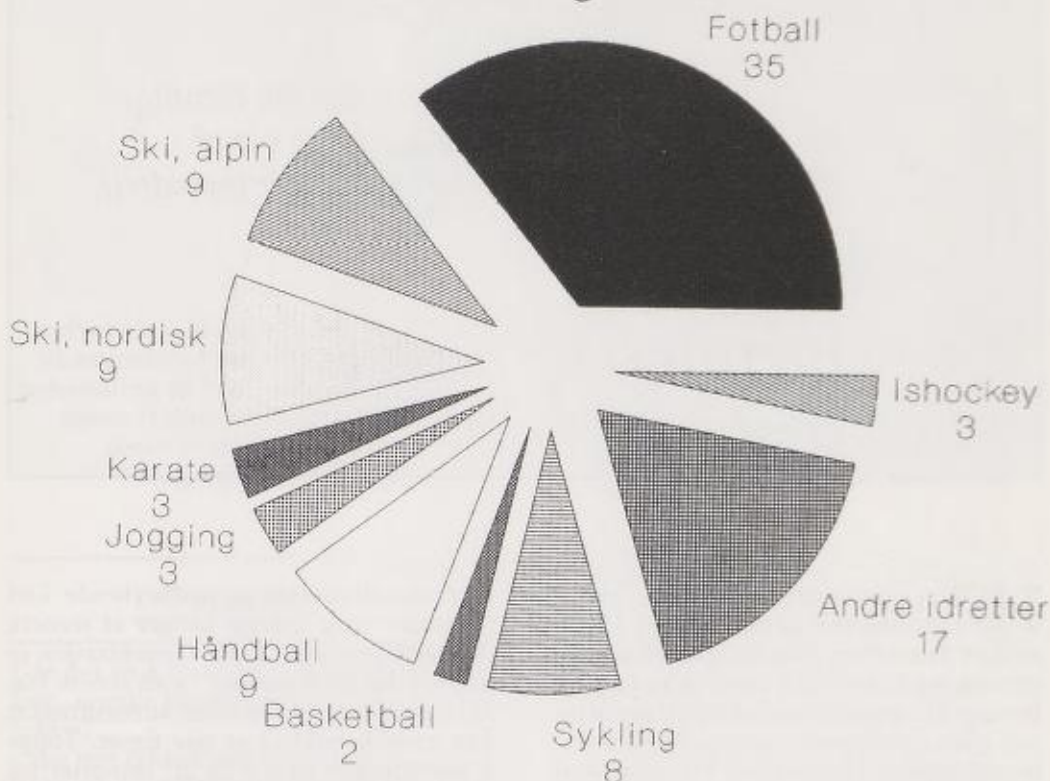
Enhver topp-fotballklubb har et medisinsk støtteapparat. RBK hadde to leger og to fysioterapeuter.

Men de fikk etterhvert stor pågang fra andre idrettsutøvere om hjelp til å diagnostisere og behandle skader. Fagfolk som hadde arbeidet med idrettsmedisin i lang tid, utviklet derfor Rosenborgklinikken i nært samarbeid med RBK. To leger, to fysioterapeuter samt Rosenborg Sport A/S eier aksjene.

Åpningen fant sted 1. september 1988. Snaut to måneder senere hadde Rosenborg tatt et nytt dobbeltmesterskap. Det skal godt gjøres for en nystartet klinikk å få bedre og billigere omtale i massemediene. Rosenborg-klinikken har gått med overskudd siden starten og har åpenbart truffet et stort marked.

SKADER I IDRETT

% vis fordeling (menn)

Ref: Mæhlum, Daljord 84 / Dyade 1992

Klinikken er altså noe så sjeldent som et samliv mellom idretten, markedet, offentlig og privat helsevesen.

Følger spillerne

Klinikken har det medisinske ansvar for RBK. På klubbens utenlandsreiser er det alltid med lege og fysioterapeut, innenlands som regel bare fysioterapeut. Klinikken har faste, ukentlige møter med hovedtreneren. Folk fra klinikken er tilstede på treningene til A-laget minst en gang i uken. Klubbens spillere har fortrinnsrett til konsultasjon og behandling.

Dermed er spillerne godt fulgt opp. Medisinsk personell følger altså med i planlegging av treningen, skadeforebyggende tiltak, styrketrening, treningsleire og spillernes kosthold. Den nære kontakten med treneren og spillerne gir åpenbart store fordeler i å forebygge og behandle skader. Samtidig blir den idrettsmedisinske virksomheten virkelighetsnær og meningsfull. Den moderne utgave av *Troillungan* har altså fått sine egne husleger. Det er ikke lenger unger. De er toppidretts-utøvere.

Sigbjørn Hammer, Vilhelm Stoltz og Erik Eker Solberg i samarbeid med Carl Henrik Grøndahl.

Overlege
Thor-Øistein Endsjø:

Topp- utøveren, et helhets- menneske

*Noen tanker om trening,
egenskaper og om vi
egentlig trenger toppidrett*

Helt fra jeg startet som lege ved Orkdal Sanitetsforenings Sjukehus i 1961/62, har Rosenborg hatt en spesiell plass i mitt hjerte. I de tredve årene som er gått, har jeg fått arbeide med idrettsutøvere på alle plan, fortrinnsvis i individuelle idretter og mindre i lagidretter. Hvordan kan de erfaringer jeg har gjort i det medisinske støtteapparat - f.eks. under OL i Albertville - overføres til et lag som ønsker å bli blant de beste i Europa?

Et ensopret menneske har trolig små sjanser til å lykkes i toppidrett.

Når all energi konsentreres rundt idretten, ser det ut for meg som spenningsnivået og alvoret blir tilsvarende høyt. Forholdene bør legges til rette slik at arbeid og utdanning, kobling til andre interesser etc, kan følges opp. Det er klart at idretten for mange tar mesteparten av tiden, slik at utdanning etc må ta lenger tid enn ellers. En slik spredning av interesser, der utøveren ser at han eller hun også forbereder seg til senere faser i livet, gir en positiv effekt.

Jeg mener å ha grundig og lang erfaring for at det å tenke idrett døgnet rundt virker

mentalt uttrettende og nedbrytende. Det forbauser meg mange ganger at trenere ikke er klar over at topp-konsentrasjon er nødvendig for innøving - som senere bør automatiseres. En brukbar konsentrasjon kan vi nok holde i et par timer. Topp-konsentrasjon bare i ca 20 minutter og ekstrem konsentrasjon kanskje bare noen få minutter av gangen. Dette er også noe man bør ha in mente når man forbereder viktige og såkalt seriøse konkurranser.

Norge har vært heldig og hatt en del toppidretts-utøvere i kondisjons-krevende idretter de siste årene, både med og uten ski på beina. Restitusjon umiddelbart etter konkurransene og i de neste dagene - før man slår til med hard trening og nye konkurranser, er nok ett av stikkordene for at de greier å prestere på topp stadig. Fra sidelinjen har jeg lagt merke til fotball-lag som kjører hard trening en og to dager før viktige kamper med betraktelig mange anaerobe faser. Hva med restitusjon og hva med overskudd når det virkelig gjelder?

I privat pleie. Bent Skammelsrud får behandling av Sigbjørn Hammer. (Foto: Frode Thingstad)

I perspektiv

Går det an å finne noen likhetstrekk mellom norske toppidretts-utøvere som har lyktes?

Jeg tror faktisk det. De fleste har et relativt avslappet forhold til det å konkurrere. De har nok et instinkt som går på å legge forholdene til rette for det beste i seg selv under konkurransene. De tenker på den rent idrettslige utfordringen - og relativt lite på konkurrentene. Det vil igjen si at en optimalt utført idrettslig jobb fører til gode resultater. Noen ganger kan det være seier og noen ganger tap. Likefullt er konsentrasjon om hva man selv gjør, det viktigste.

De fleste topputøverne jeg kjenner, bruker sine evner til flere ting, og de fleste av dem setter idretten i et perspektiv som passer miljøet i ungdomsårene og det livet de kommer til å leve senere.

Utøvere vi ønsker

Det er naturlig at spørsmålet dukker opp:

Er toppidrett sunt? Det varierer nok fra idrett til idrett. Jeg tror faktisk det viktigste er hvordan støtte-menneskene rundt utøveren påvirker ham eller henne i riktig retning. Med det mener jeg mot å bli noe mer et helhetsmenneske, som lærer å ta ansvar for seg selv både på kortere og lengre sikt. På denne måten kan iallefall faremomentene - slike som skader, overtrening, det å ta farlige sjanser etc., - om ikke elimineres, så i hvert fall reduseres. Fortsatt kan vi oppleve toppidretts-utøvere som etter endt karriere både er fysisk og mentalt punch, men heldigvis ser jeg dette sjeldnere og sjeldnere.

I en verden hvor avisene førstesider stort sett dreier seg om naturkatastrofer, drap, voldtekter, ran osv., er det herlig at vi kan oppleve idrettsfolk som topp-entertainere. 14 dager i Albertville vinteren 1992 skapte førstesider i avisene til glede, adspredelse og inspirasjon. Men dette mener jeg å si at samfunnet ønsker topp-utøvere. Det er opp til oss å legge forholdene til rette, slik at vi får nettopp de utøverne som vi ønsker å leve sammen med.

DARBAR

INDISK RESTAURANT

Eneste indiske restaurant med så
mange spennende vegetarretter - også
uten løk og hvitløk.
Rimelige priser - Ta med hjem service!

Velkommen

Åpningstider:

Kl. 16.00 - 23.00, søn. 14.00 - 23.00

3 min. gange fra Tøyen T-bane.

NYHET!

Herlig vegetarisk
THALI-tallerken
med flere retter og
mange smaksopp-
levelser! (Ring 1
time på forhånd
og den er klar når
du kommer)

Smedgt. 49

0651 Oslo

(Inng. Jens Bjelkesgt.)

Telefon (02) 67 47 04

BREEN CONSULT AS

- Regnskap
- Lønn
- Forretningsførsel for boligsameier
- Personlig service
- Konkurransedyktige priser

Våre klienter er: • Små og mellomstore bedrifter
 • Boligsameier

Hos deg eller meg? • Oppdrag kan også utføres ute
 hos klienter
 • Fast etter behov eller som vikar

Ring (02) 50 01 45 • Vi kommer gjerne og drøfter løsninger

Rimelige kurs og konferanser i naturskjønne omgivelser!

Bare 15 min. fra Fornebu og 20 min. fra Oslo S ligger vårt
nyåpnede kurs- og konferansesenter.

Miljø, effektivitet og personlig service, sammen med lokaler som
er tilpasset møter, kurs og konferanser av ulike slag.

Velsmakende mat og vennlige værelser hører også med til et
vellykket arrangement.

Vi har stor kapasitet, moderne lokaler, grupperom og utstyr, og
ikke minst fleksibilitet.

Ta kontakt med oss og vi står gjerne til tjeneste med en hyggelig
omvisning eller uforbindtlig tilbud.

VELKOMMEN!

Skaugumåsen
kurs- og konferansesenter

Solstadveien 42 - 1364 Hvalstad - Telefon: (02) 84 67 77

Dette er Dyade-biblioteket - noe av interesse for deg?

Aktuell debatt:

- 3/91: **Grådighetens fornuft**
Nå forsøker tidligere kommunistland å få til markedsøkonomi. Hva skal til for at markedsøkonomien fungerer?
- 4/90: **Når dragen blir sosialklient**
Hva skjer med barnets aggressive fantasier når alle barnefortellinger blir gjort velmenende terapeutiske?
- 6/89: **Genene i våre hender**
Genteknologien er kontroversiell. Refleksjon blir ofte erstattet av misjon. DYADE forsøker å holde dilemmaene åpne.
- 4/88: **Temmede toner**
Kritisk gjennomgang av musikkbruken i NRK. Den amerikanske kulturkritikeren Allan Bloom ser på rockens rolle i studenters liv.
- 3/88: **Rapport fra det tause teater**
Teatret er symptom på de vilkår et idéfelleskap har i vårt samfunn. Norsk teater har det ikke bra.
- 2/87: **Sannheten beveger seg**
Tor Åge Bringsværd, Carl Fredrik Engelstad og Göran Tunström deler sine tanker om erkjennelse og kunstnerisk virksomhet.
- 3/86: **Monopolrevyen**
Dagsrevyen når hele det norske folk og påvirker oss kanskje mer enn noe annet. En omfattende gjennomgang av Dagsrevyens reportasjer.

Psykologi:

- 3/90: **Vår hemmelige storhet**
Narsissisme er det i oss alle. Å undersøke det narsissistiske er å berike vår forståelse av oss selv og andre.
- 2/83: **Psykologi i grupper**
- 2/84: To hefter som gruppepsykologiens historie og en særpreget gruppeprosess utviklet i ACEM: Kommunikasjonsgrupper.
- 6/82: **Om drøm**
Å drømme er ikke å flykte, men å ivareta dypere behov vi ellers ikke tillater oss selv eller som ikke tillates av det norm-felleskap vi lever i.
- 3/80: **Kirken og moderne psykologi**
Forsøk på grensegang mellom psykologi og teologi.

Om Acem-meditasjon

- 1/92: **Den store og den lille verden**
Skal vi plage oss med de store spørsmål om livets mening og sammenheng? Om hvordan vi gjør oss selv til ofre, om New Age, om meditasjon, moral og moralisme.
- 2/91: **Å sette livet i bevegelse**
Hvordan handle mest mulig fritt? En forutsetning er at vi forstår noe av hvordan ulike krefter former vår sansning, våre valg, våre handlinger, vår etikk.

1/91: **Radikal stillhet**
Om en revolusjon på Stortorvet i Oslo i 1970. Om dannelse og utdanning og evnen til å se inn i seg selv.

2/87: **Kjenn deg selv**
Om å lære introspeksjon, om å tolke en meditasjonshistorie, om regresjon som vei til modning.

Det fremmede:

4/91: **Den arabiske tragedie**
Hvilken mentalitet og hvilke holdninger preger menneskene i dette urolige hjørne av verden? Hvorfor vinner ikke demokratiet fotefeste?

1/91: **Hva er det russiske?**
Det sovjetiske skjulte det russiske bak et jernteppe av ideologi. Nå dukker det russiske frem igjen - gåtefullt og på mange måter fremmed.

1/89: **Soloppgangens land**
Forstår vi ikke litt av den japanske kultur, kan vi komme til å sakke lenger og lenger akterut.

1/88: **Det larmende fellesskap**
Går det an å finne noen karakteristiske holdninger i det kinesiske folkehav? En ung nordmann som har undervist kinesere i en norsk meditasjonsteknikk, forsøker.

Portretter

5/88: **Hvem er paven?**
Pave Johannes Paul II - en autoritær kirkeleder eller en høyst påkrevet moralsk autoritet?

2/88: **Dalai Lama**
«My religion is kindness». En liten gutt fra enkle kår i Øst-Tibet ble gjenkjent i 1933 som den 14. Dalai Lama. I 1959 måtte han flykte fra kineserne.

5/87: **Siegfried Lentz**
Den tyske forfatter som beskriver demokratiet slik: En permanent, men lykkelig krise.

6/86: **Elie Wiesel**
Hele hans forfatterskap kan sies å være en rettsak - der Gud sitter på anklagebenken. I 1986 fikk han Nobels fredspris.

6/85: **Isaac Bashevis Singer**
Den polsk-jødiske forfatteren som døde i 1991 har en stor lesekrete i Norge, som han besøkte flere ganger. DYADE undersøker hans liv og forfatterskap.

1/81: **John Lennon**
Han ble skutt i 1980. Hvem gråter når en rockestjerne dør? Mange - fordi hans livshistorie tok opp i seg en hel generasjon.

Du kan bestille abonnement og enkeltnummer ved å bruke svarslippen på neste side.

Fire gleder i året

«Rosenborg!» er årets andre DYADE. Bli abonnent, så får du tre gleder til.

DYADE er et tidsskrift for folk flest. En undersøkelse viser at DYADE har langt bredere og mer sammensatt leserkrets enn andre kulturtidsskrifter.

Vårt mål er at DYADE skal sikte mot et skikkelig, reflektert nivå - uten å bli uleselig sprenglærd eller bare for innvidde.

«For tiden det bedst redigerte tidsskrift i Skandinavi», mente Morgenavisen Jyllandsposten om nr 5/88: *Hvem er paven?*

«Takk til DYADE for nok en glimrende og givende tidsskriftutgave,» skrev Adresseavisen om nr 6/85: *Isaac Bashevis Singer*.

«Ein kan meina kva ein vil om Acem og deira meditasjon. Om tidsskriftet deira må ein berre seia at det er heilt glimrande,» skrev Stavanger Aftenblad om nr 3/90: *Vår hemmelige storhet*.

Prøv et abonnement - DYADE er godt for sjela

Jeg bestiller

- Abonnement på Dyade
4 nr. pr. år. 1992 kr. 150,-
- Bok om Acem-meditasjon
"Stilhetens psykologi" kr. 75,-
- Boken "Bedre hverdag med
Acem-meditasjon" kr. 60,-
- Boken "Meditasjon på norsk" kr. 100,-
- Boken "Skatt, avgift og almennyttige institusjoner" kr. 190,-
- Boken "Studieglede" kr. 115,-
- Kursbrosjyre for Acems kursvirksomhet (gratis)

Følgende temahefter av Dyade:

.....

.....

Navn:

Vei/Gate:

Poststed:

Brev

Kan sende
ufrankert
i Norden.
Adressate
vil betale
portoen.

Svarsending

Avtale nr. 126000/95PB

DYADE

Solli

N-0201 OSLO - NORGE

Kunstneren og keeperen. Arve Tellefsen er medlem i RBK siden 1948. Mange kamper på juniorlaget med kjælenavnet "Teffen". Ble bl.a. tilkalt som tenker og krisehjelp da Rosenborg rykket ned i 2. divisjon i 1977. Ola By Rise tilhører den generasjonen som stormet inn på laget året etter. Han har vært med på det meste i norsk fotball.

- På hjemtur i drosje etter jubileumsfesten i 1967. En som var aktiv i 30-årene: "At æ har vært på storfæst og koinn ta det æ villa ha, og sett æ hær klin ædru. Å så satt æ å hørt på fiolin å ønska at hain aildri slutta. Utrolli!" Det var Arve Tellefsen som spille.
- Etter finaletap 1-4 for Lyn på Ullevål i 1967:
 - "The double" ville bare gitt oss kolossale forpliktelser neste år, sa Nils Arne Eggen.
 - Hadde vi vunnet i dag, hadde vi ikke hatt noe å gå inn for neste år, sa Odd Iversen
- Norge slo Frankrike 1-0 i VM-kvalifisering i Strasbourg. Bjørge Lillelien refererte kampen i NRK og gikk opp i kjente høyder da Odd Iversen scoret seiersmålet. Da Lillelien kom inn i garderoben etter kampen, spurte Odd: "Du fikk med dæ målet, Bjørge?"
- Nils Arne Eggen om Odd Iversen: "Odd kan alt om fotball. Han vet bare ikke hva det heter".
- Odd Iversen om Nils Arne Eggen: "Du prate som en gud, men du spille som ei..."
- Odd Iversen spilte 4. divisjonsfotball for Ranheim i 1984. Fra 30 meter fyrte han av en kanon, som føk opp i krysset. Keeperen strakk seg forgjeves. Målet ble etterfulgt av følgende replikk fra Odd: "Itj kast dæ, keeper, det sjer så forbanna dumt ut."

232439 TØNSBERG BIBLIOTEK

UTGÅTT AV
3100 TØNSBERG
TØNSBERG OG NØTTERØY BIBLIOTEK

DYADE

Postboks 2559
Søll
0202 OSLO

Rosenborg Ballklub bør interessere flere enn de fotballfrelste. Klubben er dyktig til å skape myter om seg selv. I god allianse med massemediene. Nettopp derfor kan det være interessant å gå bak mytene og lete etter svar på spørsmål som disse:

- Hva sier RBKs utvikling siden 1960 om norske idealer?
- Finnes det en 60-generasjon som har hatt større innflytelse på tre millioner nordmenn enn 68-generasjonen?
- Hvorfor ble nettopp Rosenborg Ballklub en suksess?
- Hvorfor samler RBK flere tilskuere til sine seremonier enn noe annet fotballag i Norden?
- Hvor er det blitt av 90 mill. kr?
- Når mistet RBK dyden?
- Hvorfor tok det en mannsalder å organisere suksessen?
- Hvorfor er Jante i konflikt med seg selv på Lerkendal?

BYADOE MFR. 2 1992 - Prosenborg baak mytenne